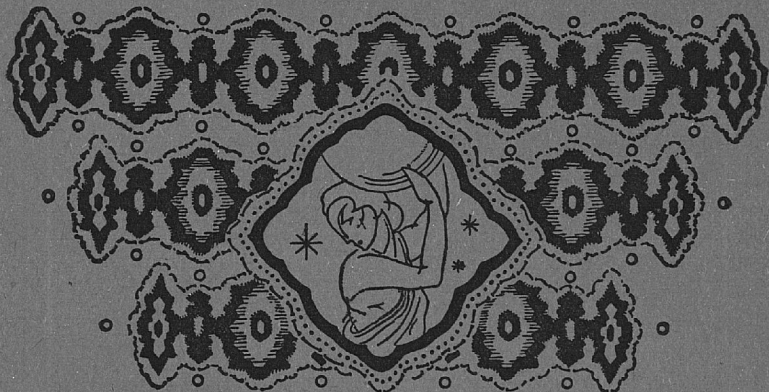
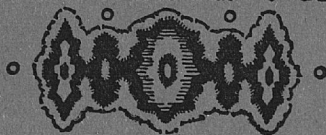

ŽENSKI

19 SVET 30

ILIJADINI K VIII.

SEPTEMBER *

ŠTEV. 9.

*Nikar ne izgubi
glave*

kadar se
bliža velike
žehte dan,
zakaj

SCHICHTOV
RADION

pere sam!

ŽENSKI SVET

LETNIK VIII.

1930.

9. ŠTEVILKA

OBRAZI IN DUŠE.

Uljana Kravčenko.

„Kadar čitam življenjepis katerekoli zaslužne osebnosti, vidim same uradne podatke: rojen dne ... dovršil šolo, se poročil ... umrl ... Vsakokrat nevoljno odložim knjigo, ker bi rada zanimivejšega gradiva. Ne mislim na junaštva in čudeže, a rada bi zagledala vestno sliko duševnega življenja, ono trpljenje, viharje, udarce, v katerih ognju se je oblikoval duh.

Ko sem se ukvarjala s svojo priljubljeno vedo, naravoslovjem, sem opazovala v premogu odtisnjene lističe in žilice, točno podobo davno izumrlih praproti. Naj bi mi kazal tudi življenjepis podobo duha. Žal ni tako lahko podati čitateljem to sliko. Premog nam je ohranil oblike popolnoma dorasle in razvile rastline, a duh ne miruje nikoli, odseva večno gibanje, stremljenje in borbo, trepetajoče bliske in brezdane sence, neizrečeno skrivnostno luč. Ni lahko naslikati ta večno nemirni razvoj ... Vendar pa nudijo posamezni dogodki vsaj slutnjo o tem razvoju: lahko opazujemo, kaj je ljubilo in zakaj je trpelo srce, kako se je povzpelo na koncu boja do uresničenja svojih načrtov.“ Tako pojmuje Uljana Kravčenko nalogo življenjepisa. (Zapiski iz let 1881—1886). Poskusila bom torej vsaj na kratko naslikati njeno duševnost in stvarjanje, pa navedem tudi njej tako neljube zunanje suhe podatke. 18. aprila t. l. je v najožejem krogu skromno obhajala 70 letnico, 8. majnika pa je počastila v Galiciji široka javnost z ukrajinskim ženstvom na čelu 50 letnico književnega delovanja svoje sedanje najpomembnejše pesnice. Pričela je življenje v okoliščinah, ki so bile za razvoj njenih zmožnosti

jako neugodne. Srce, ki je od kraja „klonilo pred lepoto iskrenega čustva“, je dobilo več globokih ran. Ko je bila stara 10 let, je že izgubila očeta, prepričanega rodoljuba, ki ga je avstrijska oblast gledala po strani. Malokatero gališko dekle je mislilo v teh časih na neodvisnost in lastni kos kruha, nego le na navadno zakonsko življenje, a Uljana Kravčenko je hrepenela po samostojnosti. Leta 1881. je dovršila učiteljske in nastopila službo pri šolskih sestrar v Ljvovu. Vsa maloštevilna gališka izobrazena javnost je bila takrat pod vplivom naprednega ukrajinskega novinarja in javnega delavca Dragomanova, ki je oznanjal narodno in razredno enakopravnost, v duhu katere sta potem delovala njegova naslednika: veliki pesnik Ivan Franko ter književnik Mihajlo Pavlik. Mlada navdušena učiteljica je sledila tem naukom, a našla je malo umevanja med ukrajinskimi rojaki, pa je naposled še izgubila šolsko službo: morala je živeti od zasebnega pouka in povrh skrbeti za svojo družino. Takrat je še mislila služiti lepoti. „Zlato, dragulji, biseri, mramori in žive cvetke, vrtovi, vodometi in gaji naj obujajo sanje. Naj ogreva ljubezen srce. Naj doni spev, in svobodna misel objema vesoljstvo. Naj kraljuje lepota in vedro vreme. A naj bo vse to namenjeno v s e m. Naj izginejo z lica zemlje glad, trpljenje in sužnost.“ Čeprav je opevala lepoto, se je vendar že v prvih spisih lotila socialnih vprašanj.

Leta 1877. je izšel pod uredništvom Ivana Franka na pobudo prve oznanjevalke ženske enakopravnosti Natalije Kobrinske in po zaslugi Olene Pčilke (Čebelice, književno ime Kosačeve, znane pisateljice iz Velike, sedanje Sovjetske Ukrajine) v Galiciji ženski zbornik „Prvi venec“. Prinesel je prispevke vseh naprednih žen, katerim so pomenili Dragomanovi in Frankovi nauki kašipot za novo bodočnost. Saj je bila v tesnem krogu gospodinjskih poslov uklenjena žena izmed vseh zaslužnjenih najbolj potrebna osvobojenja. Opravljivo in okorelo malenkostno življenje ji je zapiralo pot v javnost. Tako se je pričel boj za žensko enakopravnost. Uljana Kravčenko je razumela to gibanje s splošno človeškega stališča kot vojno zoper krivico in ponižanje. Njeni prispevki v „Prvem vencu“ so prožeti z izrazito socialnim čustvovanjem:

„Me z onimi posestril je obup,
ki vlačijo verige skozi dnevi hrup.
Za one se borim, ki stokajo le v bedi,
jim obljubujem jaz na zemlji raj,
bodočih zmag že zdaj glasim sijaj.

Pesnica sama je kri iz krvi velike družine vseh razžaljenih:

„Veliko slepcev, revežev, pokvek
še vedno naša zemlja nosi.
In kamor se ozrem v dolini solz —
sorodnike imam povsod.

Njena prva zbirka, ki je izšla leta 1885., je še imela ime „Prima-vera“, a težke osebne in splošne nepravilike so kmalu omračile dušo, ki

je „hrepenela po lepoti, se kopala v barvah in v godbi“. Pesnica se je morala odreči svojim najljubšim sanjam. Gališko ljudstvo je stokalo pod avstrijskim jarmom. Uljana Kravčenko ni imela časa za čisto umetnost. Njena pesem je postala „delo in pomoč“. Šola in prosveta sta ji vzeli največ moči in časa. Ni mogla razprostoreti svojih peroti v tej tesni kletki. A „živi ogenj“ v njeni duši vendar ni ugasnil „v temnem in z oblaki zagrnjenem močvirju“. Ne joče se in ne toži niti v drugi, manj vedri zbirki „Na novo pot“, ki je izšla leta 1891. Še vedno hoče „v duhu objeti ves svet, ker je moj brat vsak, ki se zove človek, in boljše sreče vsem želi srcé.“ Ne briga se za ozkosrčno javno mnenje in hoče „vse dati“ za svoj narod: „V kmečke hiše, nizke kmečke hišer Obudila bom s pesmijo o upu ta pozabljeni svet, in z lučjo v roki mu bom kazala pot do novega svetlejšega življenja!“ Iz te zbirke odmeva tudi burno, niti v bedi ne mirujoče narodovo sovraštvo zoper tlačitelje:

„Zavladala je lakota na kmetih:
ne drobca kruha, niti lakti polja,
in kakor gad zdaj skrb se v srce grize.
Najmlajše dete materi otrpne
in tiho obleži. Povsod le vlada molk,
preteči molk, in ni več čuti pesmi.
Mar je to vse, kar mi zaslužimo.
Srce sicer molči, a je razvneto
od srda do sovragov naših krutih.
O, še bo prišel čas za maščevanje!

Uljana Kravčenko ni rojena za tiho potrpljenje, temveč za življenjski boj in vero v bodočnost.

„Ubirala ne bom jaz žalostink.
Ne, moja duša je ponosen val,
kamenje ostrih razoranih skal...
Čeprav pri nas še vedno vlada mrak
in ni ne v boju skupen nam korak,
čeprav ne sije še danica nam,
o, kakor jaz veruj, da — pride dan!

Vsak resen boj zahteva zedinjenje in složnost, vse osebno je treba žrtvovati za narodov blagor. Zato ne zove pesnica v požrtvovalnost in boj samo ožje gališke domovine, temveč „vso Ukrajino do Kubanji“ (t. j. Kavkaza). Saj povsod „štrlijo nagrobni križi in rožljajo verige“. Ta poziv izzveneva v globoko srčno vero v bodočnost rodnega naroda in ne pozna obupa. Naj je še tako trnjeva pot do svobode sredi „ječ in razvalin, vsega, kar nam je ostalo“, a „vera še živi, rabelj ni zatrl ljubezni v srcu“. „Krvava mavrica naznanja solnce“ in „kakor srebrn zvon doni naša beseda“. Iz spomina na slavno zgodovinsko preteklost črpa pesnica vero v končno zmago. Tako poje še zdaj:

„Javori, topoli zašumijo v polju
in sklonijo nizko se pred svetlo Voljo.

Koncem vojne se je že zdelo, da si je priborila Ukrajina z lastno krujo edinstvo in državno neodvisnost. A zlata prostost je bila kratka. Naš narod je zopet zaslužnjen, in samo mrzli veter posluša in raznaša po svetu naše vzdihljaje ter plaho upanje. Zopet se je pričel novi, zdaj notranji, kulturni boj za naše narodne pravice. In pesnica kliče ženi, materi naroda, ki ji je določil Stvarnik poslanstvo, naj vodi svoj rod v bodočnost, naj bo plodovita kakor ukrajinske zlate njive, naj rodi in odgaja novo pokolenje mogočnih borcev, da bo odrešilo zaslužnjeno ljubljeno domovino:

„Ukrajina! Ti si zame vse na svetu,
vse, kar mi je drago, vse, kar mi je svetlo!
Ti si moja mati, jaz sem tvoje dete.“

Samo zavedna žena-mati bo lahko izvršila narodni prepород. Pesnica kliče vse sestre, naj pohitijo naproti vzhajajočemu solncu svobode, naj približajo trenutek bogate žetve, ki bo stotero poplačala težko setev. Klasje bo pozdravilo gospodarje in veselo dekliško kolo bo na polju proslavilo zmago.

Kdo bo verjel, da ni privrela ta navdušena pesem iz ust ognjevitnega mladeniča, temveč jo poje sedemdesetletna starka? A njena bodrilna pesem ni namenjena samo Ukrajinkam, temveč odmeva v srcih vesoljnega ženstva. Saj ima domovinska ljubezen Uljane Kravčenkove splošnočloveški značaj, ker se ne loči od globokega usmiljenja, iskrenega verskega prepričanja in zmagovalnega upanja. Prerod, ki ga prorokuje, je pred vsem odrešenje za trpine. Notranja iskrena prepričevalnost je glavna poteza njenega stvarjanja, velika je tudi zunanja lepota njenih globokih slik in prožnost stiha. Poleg sozvočnosti z vodilnimi mednarodnimi velikani kaže njena pesem pred vsem vplive narodne poezije. Tudi njena maloštevilna proza se odlikuje po ubranosti. Uljana Kravčenko je prva med sodobnimi gališkimi poeti.

Sele ko je nehala učiteljovati (1920), to je tekom zadnjih deset let, je dobila slavljenka priliko, da posveča ves čas onemu „žalostnemu kolu neodpetih pesmi“, ki jo je tako bolelo poprej. Kot glasnica resnice se je odzvala na vse, kar je razburjalo domovino. Njena pesem je „protest, muka in meč“, potok njenih ognjenih besed „peče kakor raztopljen svinec“.

Že petdeset let kliče Uljana Kravčenko ženstvo na nova pota in ni nikoli omadeževala proroške „snežnobeke odeje“ ter ni izgubila „v ljutem boju čiste vere“. Naj nam še dolgo let oznanja edinstvo, slogo in plemenito duševnost in v znamenju teh lastnosti uresniči svobodoljubni sen našega naroda!*)

Marija Omeljčenkova.

*) Ob 50 letnici književnega dela. Predavanje v Društvu ukrajinskih pisateljev in novinarjev. Praga.

Gospa Marina.

(Nadaljevanje.)

IX.

O bisk bogatega solastnika, obenem generalnega ravnatelja lesne tvrdke „Bratje Bošković“, je v sarajevski „Drina-drva d. d.“, ki je bila po kapitalu in načinu eksploatacije najtesneje zvezana z materinsko zagrebško tvrdko, marsikaj izpremenil.

Z dokupom razsežnih gozdnih kompleksov so povečali obrat, preuredili uradništvo in ga pomnožili. Ravnatelju Koppu so dodali podravnatelja, ki je opravljal zunanje posle, tako da je Vandin mož samo ob posebno važnih okoliščinah odpotoval sem ali tja. Redoma pa je vodil s štabom svojega uradništva posle iz svoje udobne pisarne, ki se je preselila in zavzela celo visoko pritličje hiše, v kateri je stanoval sam.

Vzporedno s spremembami v obratu so se izvršile tudi spremembe v družinskem življenju Koppovih in gospa Vanda ni imela več vzroka tarnati o dolgem času. Njen mož jo je zvesto spremljal na promenado, mnogo jo je vodil na zabave, doma so često sprejemali in njih družabni krog se je širil od dne do dne.

Vendar je ostalo tesno občevanje s Pavlovičevimi, le da se je način tega občevanja močno spremenil. Zdaj ni več presedal Andro ure in ure v Vandinem salonu, zdaj je Vanda pritekla, kadarkoli je mogla, v Nemanjino ulico. Najčešče je prihajala takoj po kosilu. Takrat je bil njen mož v kavarni, kamor so ob isti uri hodili trgovci, bančniki, politiki, visoki uradniki. Marsikaj važnega in koristnega se je dalo tam izvedeti, marsikatero poznanstvo skleniti, marsikatero kupčijo napeljati.

Takrat je bila Vanda prosta in se je lahko posvetila svojim „najmilijšim prijateljem“. Ker je bil Andro ob tisti uri vedno doma, sta se vračala redno skupaj v mesto. Ob enem je tudi lahko napeljala, kam bodo šli zvečer. Kajti da bi sedela sama doma z gospodom Koppom, ne, to gospej Vandini ni prišlo na misel. Tako so se zmenili za gledališče, koncert ali kino, za večerjo v elegantni restavraciji, ali pa je vabila k sebi, tako da Andro in Marina pred polnočjo skoro nikdar nista prišla do počitka.

Marina je popoldan, še sveža, veselo obljubljala udeležbo. A zvečer je bila v zadnjem času čudno trudna in vedno bolj pogostoma se je zgodilo, da je položila svoje roke Andru krog ramen, naslonila svoje lice na njegovo in rekla milo: „Poslušaj, Andro, ne bodi hud. Danes sem tako lena. Rajši bi ostala doma. Pojdi, duša, pojdi sam. Pa lepo me opraviči in zbudi me ponoči, da mi boš povedal, kako ste se imeli.“

Andro ni bil nič hud. „Seveda, Marina, če se ti ne da.“ In šel je sam.

Vedno češče je hodil sam. Mnogokrat nista z Vando niti več vprašala, ali bo šla ž njimi. „Saj itak ne pojde, zaspanka“, je rekla večkrat Vanda smejé.

A ko je Marina redno ostajala zvečer doma, v gorki sobi, ob mehki luči prijazno zasenčene svetilke, pred seboj knjigo ali kupček otroških nogavičk z luknjico v palčku ali peti, ko je iz sosedne sobe plavalo do nje toplo dihanje njene dece tako dolgo, dokler ni še nje zvalo pod odeje, se je njena utrujenost počasi izgubila. Zopet je lahko vstajala rano, zopet se je veselo pečala z otrokoma, zopet ji je delo zabavno sililo kar samo pod roké in veliko zadovoljstvo se je je polastilo. Ko je šla pomlad v deželo, se je tu pa tam zopet priključila družbi, posebno če so šli ob nedeljah ven iz mesta, pa naj si je bilo v mirno tišino palskih gozdov ali v svetsko ilidžo, ki je počasi odpirala dremave oči, se likala in kitila za sprejem kopaliških gostov.

Pomlad ji je prinesla tudi veselo novico z doma. Njen prijatelj Tone, tisti, ki je nekdaj mislil, da bo ljubil večno samo njo, se je zaročil — no, uganite, s kom? Z njeno ljubo sestro Metko, z Metko, ki je jeseni diplomirala iz modernih jezikov, Tone pa je že par let predaval fiziko in matematiko v Vranjem. Zdaj je postalo tam prosto še mesto učitelja francoščine, Tone je Metko na to opozoril, storili so se koraki, in pri vsem tem je prišlo kar pismenim potom do zaroke. „Kakor hitro bom imenovana, se bova takoj poročila. Zakaj bi čakala? Saj se že od mladih nog poznavam. Vidiš, Tone si je pač v glavo ubil, da bo ena izmed naju. Hvala Bogu, da se nista vidva vzela. Saj ti ne bi bila zanj. Veš, kaj je rekel zadnjič, ko je bil doma? Metka, le trdno me primi, pa močno me drži! Ah, Marina, midva se kolosalno razumeva. Saj sva si že dolgo dobra. Veš od kdaj? Prav od takrat, ko je bil tebi poslal v mojem zavojčku — kupila sem za tebe neko sukno za nekakšno mizico — cigarete na Pristavo. Kakor da me ni videl nikdar preje, tako me je gledal od takrat. Meni pa je bil že od nekdaj všeč, že od tedaj, ko smo se, otroci, igrali na skupnem hodniku naših stanovanj. In pozneje, ko je, študent, videl samo tebe. Mislim, da mi je bil morda ravno zaradi Tebe tako interesanten in silno sem želela, da bi ga tudi Ti imela rada. In vendar sem bila podzavestno sama zaljubljena vanj. Ali ni to čudno? Ta naša ženska, naša otročja, naša žensko-otročja nprav. Toliko ljubezni je v nas vseh! —

Veš, Marina, mnogokrat si mislim, ali nas močje prav za prav razumejo, ali ni mnogo zakonskega gorja samo v tem, da ne znajo pravilno v roke vzeti naših src? Morda niti same ne znamo ravnati s svojimi srci. Morda imajo tu preveč discipline, tam premalo. Morda ne znamo uravnovesiti čuvstev in razuma. Zakaj, povej mi, je toliko zakonov brez sreče? Premalo filozofije — in preveč. Preveč zunanjih vplivov, preveč go-

vorjenja o ljubezni. Ljubezen, sreča, zakon, vidiš, jaz mislim, da so to tako subtilne stvarce, da ne prenašajo nič kaj besed.

O, Marina, kako rada bi te zopet videla po dolgih letih, kako rada bi kramljala s teboj, tako kramljala, kakor nisva nikdar doslej. In Andra bi rada videla in otročke, ki jih poznam samo po slikah. Tako vas imam rada, vse. Na poroko vas ne bom vabila, Marina, ker je ne bo. Samo obred v cerkvi. Mamici je zdaj dobro, očka je tako veder. Ko odidem jaz, jima ostane samo še Janezek. Ali ti naš doktor Zlatko kaj piše iz Beograda? Morda se tam tudi kakšna zaroka kuha? Torej, Marina, na poroko ne bom nikogar povabila. Ampak v Vranje bova potovala morda malo naokoli. Morda bova potovala tako naokoli, da se bova oglasila v Sarajevem. Pa to še nikakor ni gotovo, ker s Tonetom še nisva o tem govorila. Seveda imam pri vseh stvareh besedo jaz, — a Tone komandira. Res, razumeva se izvrstno.

Ah, Marina, ne reci, da je naša Metka šema.

A če prideva, Marina, ne bom nič pisala. Vse bo šlo tako naglo, veš, da bom k večjemu brzojavila.“

In tako je šlo pismo dalje, v lahkem študentovskem tonu, nekoliko površno, nekoliko globoko, malo razposajeno, malo ginljivo se je pomikalo po osmih tesno popisanih straneh tja do poljubno polnega konca.

Res, Metka ni pisala pogostoma, a kadar je imela kaj povedati, je povedala vse do kraja, kar in kakor ji je ravno šlo preko njene mlade glave. Ljuba Metka, vesela, mlada sestra. In da jo bo morda kmalu videla. Tone in Metka, ljubi brat in sestra! Da bi bila srečna.

Seveda bosta srečna.

Tudi Marina je bila danes srečna, še malo bolj srečna kakor vse dni. Saj je vendar srečna? Ali ni? Seveda, Andro ni več mož prvih medenih dni. Bog obvaruj, takega Andra niti ne bi marala. Ali ni vedno ljubeznjiv in dober? Da je tolikokrat razmišljen, ti ljubi Bog — Res, da mnogokrat njeno srce sameva — A Andro je zdaj mož v polnem razmahu svoje delavnosti, svojega duha. Kolikokrat ostaja v pisarni pozno v noč, se vrača k delu še po večerji. Otročja je, če se ji stoži na večer, če si zaželi, da bi kdaj zopet sedel poleg nje, da bi jo toplo ovijal dim njegove cigarete, da bi kdaj, kdaj ustavil njene roke ob vednem vbadanju in si jih postlal v svojih krepkih, moških, in bi si naslonil njeno glavo na-se.

Za dobrih šest, sedem let sta že starejša od takrat, ko je šepetalu morje njuni mladi ljubezni, od takrat, ko sta se v nagli, brezobzirni, neodoljivi sili našli njuni srci.

Star zakonski par sta že, resen in pameten. Kaj neki premišljuješ danes, Marina, neumne mlade misli? Saj Metkino zaročno pismo menda res ni tako, da bi budilo razpoloženje zaljubljenih pesmi slavca in hrepenečega vonja rož. Metkino pismo je vendar jasno, krepko, šegavo, če hočeš. Pravo pismo današnjih nevest.

Kaj neki bo rekel Andro? Ali bo vesel? Bo radoveden? Saj komaj dobro ve, kdo je ta slavni Tone. O, Marina se veseli obeda, ko bo strmečemu soprogu razkladala novice.

A Andro ni bil nikakor izredno vznemirjen. „Naša mala Metka, glej. Vsekakor morata preko Sarajeva. Piši, da morata, Marina. Koppovi nam bodo radi dali avto, da jima vse razkažemo. Glej no, naša Metka —“ in si je razgrnil „Politiko“.

* * *

Maja meseca je res prišel telegram. Nekega krasnega popoldne ob šestnajstih. Jutri tedaj prideta. „Tetka? Kakšna tetka? Tetka Vanda?“ je izpraševal Klop. „„Vanda je samo teta, navadna teta,““ je veselo diferencirala Marina. „„Zdaj pa pride prava tetka, sestra od mame, da, tetka Metka in stric Tone.““ „Kakšen stric?“ je hotel vedeti Klop, in ob enem poskušal, ali se še ne maje dimnik njegove lokomotive, „kakšen stric Tone?“ Marina je razlagala, a zverženi problem sorodstva Klopu nikakor ni šel v glavo. Sesterca je vendar samo ena. In zdaj pride še ena sesterca in tista je velika, skoro tako velika kakor mama. In je sestra od mame. Saj njegova Sesterca je vendar tudi Sesterca od mamice. Ta nova sestra od mamice pa da je njegova tetka, in ni njegova Sesterca, ampak tetka, pa ni taka tetka kakor teta Vanda, ampak prava tetka. In z resničnim vlakom se bo pripeljala, in on bo šel na kolodvor, in šopek bo imel v rokah, in v najlepši beli obleki bo, in Ruža bo spekla torto. Pustil je vlak sredi tunela in odšel z verande. O tej zadevi se mora vsekako z Ružo bolj natanko pomeniti. Mamica zdaj nima časa. Oblači se, da gre papančku povedat. Rekla je, da bosta stric in teta morda pri njih spala. To bi bilo silno zanimivo, misli Klop, nikdar ni še nihče spal pri njih. A še ni gotovo, je rekla mamica, in da se mora preje še nekaj pomeniti s tatekom in s teto Vando. Kako je vse to silno zanimivo, a kaj, ko Ruža niti ne ve odgovarjati na vsa Klopova vprašanja.

Tačas je že stala Marina v predsobi Androve pisarne. „Ni gospoda inženirja?“ Marini se je zdelo čudno. Saj je šele dobro pet. „Ne veste, kam je odšel?“ Sluga ni vedel ničesar, a vprašal bo gospodično. Morda vé gospodična. Gospodična pri pisalnem stroju, ki je opravljala tudi telefon, je res nekaj vedela. „Gospa ravnatelja Koppa je telefonirala. Morda je klicala gospoda inženirja. Kmalu potem je odšel.“

Seveda Vanda ga je bila poklicala. Saj je ni bilo nič v vas danes popoldan, njen mož je za kratek dan odpotoval in Vanda je v skrbeh, kakšen program bo za zvečer. Seveda je Andro tam. Brž bo stopila, da ga še dobi. Saj to je izvrstno, vse bo opravila na mah. Vando hoče namreč prositi, da ji odstopi svojo tujsko sobo za moža; tako bi lahko nočevala sestro in Toneta pri sebi. Seveda, če bo to Andru prav.

Na oglu Strossmayerjeve ulice je srečala Vandino sobarico Lino. „„Da, gospod inženir je ravnokar prišel.““ Uslužno se je hotela vrniti,

da bi odklenila milostljivi. „Ne, ne“ je branila Marina, „le pojdite svoja pota, Lina.“ „„Hvala, milostljiva, saj se moram žuriti, ker me je poslala naša milostljiva s temi knjigami prav v Koševo. Pa prosim, močno pozvonite. V salon se bolj slabo sliši in kuharice tudi ni doma.““ „Prav, prav,“ se je smehljala Marina, „že opravim —“ in je hitela dalje.

Saj res nista slišala. Pozvonila je dvakrat, trikrat. Močno. Končno je trkala. No, vendar — notri so se tiho odprla neka vrata. Neslišni koraki so se bližali in pristopili, nekdo je previdno odmikal poklopec na vratih. „Vanda“, je zaklicala tedaj Marina, „Vanda, jaz sem, Marina.“ Znotraj tišina. „Odpri vendar, saj sem samo jaz“ — Poklopec je tiho lezel nizdol, notri se ni nič genilo. „Kaj pa je vendar, Vanda, odpri —“

A mahoma se je naslonila na podboj. V glavi se ji je zavrtilo, tema se ji je storila pred očmi, srce je nemo zakričalo, in spoznanje, svetlo kakor nenadni blisk, jo je prešinilo.

Dolgo je stala kakor okamenela. Ni slišala, da se je docela spustil poklopec, ni čula neslišnih korakov, ki so se vračali, ne zamolklega odmeva vrat, ki so se nekod daleč pritajeno zaprla, ni začutila tišine naokoli. Šele ko so se bližali od nekod težki koraki, ko je nekje zažuborela govorica, ko je šel nekdo mimo nje in jo začudeno pogledal, se je nekoliko zavedla in naglo, kakor bi stal nekdo z bičem poleg nje, je zbežala po stopnicah.

S povešeno glavo, kakor da jo podi sramota, je tekla po ulicah. Ni vedela, ne kod, ne kam. In vendar je bila naenkrat v Nemanjini ulici, je stala pred vrati svojega doma. Tedaj šele je zajokala njena duša.

Ne, domov ne more, ne more. Ne more položiti prsta na slonokoščen gumb, da bi pozvonila. Zvonila — kakor je danes že zvonila. Ali je bilo danes? Včeraj? Kdaj? Kdaj je stala in zvonila in klicala — klicala pred gluhi vrati in zaupno čakala, da se odpro, da se ji odpro vrata, za katerimi so ubijali njeno srečo. Kakor beračica je stala pred vrati, ko —

Ne, ni zaplakala, le skrčene pesti je tiščala k srcu. Boli, boli, boli.

Znotraj v stanovanju biserni otroški glas. Dva glasova se menjavata, vmes ljubki topot otroških stopinj.

Solze ji silijo v oči. — Ne more. —

In vnovič zbeži na cesto.

Zdaj stopa počasi, s trdnimi koraki. Obrne se navkreber in si išče tihih uličic. Dolgo hodi, vedno izbegavajoč ljudem, med samotnimi zidovi, ki skrivajo turške hišice. Nedorasle deklice, ki natakajo ob starinskem bunarju večerno vodo v trebušaste bakrene vrče, šepetajoče stikajo glave, ko zagledajo samotno, à la franka oblečeno damo. Ob priprtih vratih, ki vodijo s ceste v avlijo, tlakovano z debelo kaldrmo, med katero trudoma raste samotni grmič, kuka stara hanuma, izza rešetk na izbočenem okencu v haremluku gledajo zvedavo oči mlade

žene. Marina ne vidi nič. Ne vidi, da postajajo hišice redkejše, ne vidi, da iznad zidov čim češče štrlijo v zrak poševni kamni turških grobelj ali košate krone sadovnjaka. Ne vidi poželjivega pogleda mladega muslimana, ki nenadoma zavije okoli ogla. Šele ko hipoma ugasne solnce nekje za gorami in ko jo strese nagli hlad večera, se zavé. Bog, kje pa je? Široka cesta tu pred njo, ne, to ni Srednik, prijetna promenade muslimank, niti ni Sagrdžija, ni Logavina. Kje pa je vendar? Nikdar ni hodila inace sama tod okoli. Kaj pa tu hoče? Kaj išče? Saj mora domov. Saj mora vendar domov. Domov, kjer čakata otroka, in Ruža, vsa hiša, in — in njen mož.

Bridko je zaplakala. Andro, Andro, zakaj si me izdal? Andro —

Da, domov mora, nizdol, doli v dolino —

Naglo se obrne in njene trudne noge se opotekajo po grobih kamnih tlaka.

Nenadoma preneha kaldrma. Ozke poti, posute z belim peskom, vodijo med hišicami, ki postajajo nekam lične. Preko stezice hušne lepo oblečeno dekle, široke dimije z vijoličaste, mehke svile se pod bogatim šalom napihujejo v večernem vetru in se spodaj tesno združene v nabranih gubah oprijemajo nežnih členčkov. Kje pa je? Mrak je postal gost, tako da ne more več razbrati napisov na oglih uličic. Ni vedela, kod hodi, a stopa nevzdržema navzdol. Saj gre domov. Doma jo čakajo. Doma jo vendar čakajo. Morda so v skrbeh. Andro se je že vrnil. Morda je tudi on — v skrbeh. Saj je že noč. Brž, brz mora domov. Marina, kaj pa delaš, kaj vendar delaš? Saj Andro je doma. In deca. Andro — Ah, Andro. Saj morda vendar ni vse tako hudo. Morda je drugače. Morda se je zmotila. Morda ji Andro vse pove, morda se bo razjokala, morda bo vse, vse zopet dobro. Saj to vendar ni mogoče, ni mogoče. Saj. Andro je zdaj doma. In čaka. Nanjo čaka, na Marino. In še skrbi — Brž, brz domov, nizdol, na levo zdaj — Hvala Bogu, saj to je Banjski brijeg. Od tod vodi jasna pot domov —

Da, zdaj se je dalo pozvoniti. Vendar, ko je zapel ostri zvonček, se je Marini zopet krčilo srce, in nekaj težkega ji je legalo na dušo.

Na Ružinem obrazu je bil rahel očitek. „Večerja je pripravljena že davno, pa ni ne gospoda in ne gospe.“ — „„Gospoda ni?““ Zdaj se je še ostra skrb zarinila v Marinino srce. Kaj je? Kaj se je zgodilo? Ali je Vanda —? Morda se je vrnil Kopp? Jih presenetil? Ali služkinje? Ali se boji, ali se tudi Andro boji domov? Če slutita, da ve? Ali se boji očitaj, scen? Morda se boji, morda — njenega odpuščanja —

„Ampak od gospoda leži neko pismo v jedilnici na mizi — „„Pismo —“ srce ji je skoro zastalo, naglo so njeni prsti raztrgali ovoj —

O, saj ni nič. Marina, saj ni nič. Življenje ni dramatično, nikakor ne. Tako vsakdanje je. Tako vsakdanje. Vsakdanja laž in goljufija.

„Oprosti, Marina, pozabil sem ti povedati, da me zaradi važnih poslov danes ne bo k večerji. Ne čakaj name. Morda pridem pozno.“ In s svinčnikom načačkano, v naglici.

„Kdaj je prišlo to pismo, Ruža, in kdo ga je prinesel?

„Tako, ko ste odšli, gospa moja, ga je prinesel postrežček.“

„Dobro, dobro. Gospoda ne bo k večerji. Škoda da nismo vedeli prej.“ „Pa vam prinesem, gospa moja.“ „Prinesi, le prinesi, Ruža.“

Počasi je Marina slekla rokavico, odložila klobuk, hodila med omarami, jih odklepala, zaklepala, brezmiselno prekladala perilo. Počasi se je bridka poteza na njenem licu omehčala, počasi so začele solze polzeti na njenih licih. Marina jih ni čutila. Stopala je po sobi, pisan trak v rokah, ki si ga je ovijala okoli prstov. Enkrat desno, enkrat levo. In solze so ji lile iz oči.

Saj tam spi njena deca. Njena. Sesterca diha z malo odprtimi usteci. Klop, Klop sope globoko. Zdrava rdečica je na njegovih ličkih. Njena deca. Marina sede na otroško pručico ob posteljicah. Glavo nasloni ob Klopovo blazino.

In plaka.

Napol v snu se pritihotapi do nje mehka ročica. Drobnost telesce se nalahko vzpne, očesca bi se odprla. „Ali bodo spali pri nas, mamica, ali bodo?“ Spali? Pri nas? Kdo bo pri nas — Ah, da, Metka — Zdaj se spomni. Tone in Metka. In poroka je bila. Da, da. Skoro bi bila pozabila. Klop leze še bolj kvišku. „Bodo, mamica, bodo spali? Zakaj pa jočeš, mamica?“ „Jaz. Beži, beži ljubček, saj se ti sanja. Zakaj pa bi jokala?“ Pogoltnila je solze. Nasmeh je prisilila v lice. „Ne, ne bodo spali, ljubček moj mali. Ni bilo mogoče. Zdaj bodo spali v hotelu.“

Klopova glava je zlezla nazaj v blazino. Zaspale veke so se spustile na oči. Spali bodo tedaj v hotelu. Tam, kjer stoji vratar v modri uniformi, z zlatom na čepici. In kjer je majhen deček tudi v uniformi. Z mnogimi okroglimi gumbi. In ki vleče lift. Morda bo tudi on, Klop, kdaj kakor deček z mnogimi gumbi — Da, to je tudi zanimivo, hotel —

Kmalu diha mali možek zopet mirno in globoko. V jedilnici ropoče Ruža s priborom.

Marina obriše zadnjo solzo. Jutri pride Metka. In Tone. In sobo mora naročiti. In z Ružo dogovoriti še to in ono.

Preko solz in src in sreče stopa siva vsakdanjost svojo trdo pot —
(Dalje prih.)

Aforizmi o ljubezni.

Čim večji je mož, tem globlja je njegova ljubezen. —

Leonardo da Vinci.

Kar muči ženo, ni tiranstvo moža, nego njegova ravnodušnost do nje.

— Michelet.

Stritarjeva pisma Lujizi Pesjakovi.

(Obj.: Avg. Pirjevec.)

20.

Gnädige Frau!

Wenn Sie wüßten, was ich in diesen Tagen durchgemacht habe, dann würden sie mein langes Schweigen wol entschuldigen. Einen Augenblick dachte ich daran, Ihnen mein Leid zu klagen, ich hatte bereits den Brief begonnen, wurde aber zum Glück an der Fortsetzung desselben verhindert und später kam mir das ganze Beginnen gar zu unmännlich vor; und ich unterließ es, Sie mit Dingen zu behelligen, die Ihnen am Ende doch gleichgiltig sein müssen. Nur die kurze Mitteilung: Es war ein Krankheitsfall, der mir sehr nahe ging. Leiden ist nichts — leiden sehen ist schrecklich! —

Nun ist, Gott sei Dank! alles wieder gut. Das Übel ist vorübergegangen und zwar ohne die geringste Spur zu hinterlassen — es war ein — Blatternfall! — — —

Ich schreibe Ihnen und weiß nicht einmal, ob Sie mein Brief noch in Dresden antreffen wird.

Gnädige Frau! Sie werden es wol nicht übel deuten, wenn ich gerade heraussage, daß ich Ihnen gegenwärtig nichts vernünftiges schreiben kann; ich bin so eigentümlich matt und leer; übrigens, kein Wunder!

Zugleich bitte ich Sie um Entschuldigung oder aufrichtiger: Vergebung ob meines letzten etwas gar zu übermütigen Schreibens.

Sie werden sich in Dresden sicherlich recht wol fühlen? Anfangs April muß ich auch hin auf einige Tage, bis dahin werden Sie wol schon abgereist sein.

Indem ich mich Ihrer fernern Gewogenheit empfehle, zeichne ich mit aller Hochachtung

Ihren

W., 23. 2. 73.

ergebensten Diener
Stritar¹⁾

¹⁾ Milostiva gospal

Ko bi vedeli, kaj sem v teh dnech prebil, potem bi moj dolgi molk pač oprostili. Nekaj časa sem mislil, da bi Vam potožil svoje gorje, že sem bil pismo začel, pa ga k sreči zaradi ovire nisem nadaljeval in pozneje se mi je zdelo vse to početje nemoško in opustil sem misel, nadlegovati Vas s stvarmi, ki so vam nazadnje vseeno. Samo kratko sporočilo: Bil je slučaj bolezni, katera mi je šla zelo do srca. Trpeti ni nič — trpeti videti je strašno! — —

Sedaj je, hvala Bogu, vse zopet dobro. Zlo je minilo in sicer brez najmanjših posledic — bile pa so — ošpicel! — —

Pišem Vam, pa niti ne vem, če Vas moje pismo še v Draždanih najde.

Milostiva gospa! Mislim, da ne boste nápak razumeli, če Vam naravnost rečem, da Vam sedaj ne znam nič pametnega pisati; tako čudno utrujen in prazen sem; v ostalem, ni čudno!

Obenem Vas prosim, da mi oprostite ali iskreneje: odpustite zaradi mojega zadnjega, malce vsekakor prerazposajenega pisanja.

V Draždanih se pač počutite vrlo dobro? V začetku aprila bom moral tudi jaz za nekaj dni tja, do tistega časa boste Vi seveda že odpotovali.

Jos. Stritar — Jos. Cimpermanu
z Dunaja 4. maja 1873.

...Kedó je bil prvi, ki sem ga videl v Draždanih? Ugenite! — gospa L. P. Ona me nij videla in nijsem se je upal nagovoriti, bojé se, da bi ji ne bil nadležen. Nekaj je — a kaj ne vem. Ali sem gospó kako razžalil, ali kaj. Dolgo časa že mi ne odpiše, kar sicer nij njena navada...

21.

Blagorodna gospá!

Ne bodete mi, upam, hudi, da Vam pišem zopet enkrat v domačem jeziku.

Tudi se Vam, blaga gospá, ne bode nespodobno, proti „etiki“ zdelo, ako Vam začnem svoje pismo brez daljšega uvoda z nenadno bridko nesrečo, dvojno nesrečo, ki je zadela najinega ubozega prijatelja (saj ga pač smem tako imenovati)²⁾

Oj ti ljuba božja previdnost, čudna res so tvoja pota, meni vsaj od nekedaj nerazumna! Človek si ne more kaj, da bi ga véasi grenkost ne obšla! Blagor mu, kedor se še more tolažiti: Vse je dobro, vse je prav, kar pride „od zgoraj!“ Pa bi človek ne bil „pesimist, ali nihilist“ ali kako se zovejo taki ljudje, ki imajo oči, da vidijo, ki imajo sercé, da čutijo; ki ne slepé samih sebe in drugih, da je ta svet „le meilleur de tous les mondes possibles!“ — —³⁾

Govorimo kaj družega na drugi stranil

Čez binkoštné praznike bil sem zopet enkrat na gornjem Avstrijskem v Gmundnu, itd. Binkoštno nedeljo sedel sem ves božji dan poleg, lahko rečem, nad Traunskim jezerom v ljubem Traunkirchnu! Ali v kakem vremenul! Saj morda veste, gospá! kaj je jezero v dežji, neskončnem dežji, goré okrog v [u]mazane, lene megle zavite — čez jezero pa brije ledena burja ter Vam meče merzle kaplje, kakor bob debele, v obraz! Dejal sem, v neskončnem dežji! ne; popoldne se je iz dežja rodil lep, bel sneg! 1. junija, na 48. gradu severne širjave, ne na kaki visoki gori — v dolini, prav v dolini je padal sneg in tudi obležal! (Vsaj za nekoliko časa).

In to je bilo dobro! Drugi dan sem užival pogled, kakoršni niso navadni. Vse goré bele, kakor o božiči, v dolini pa zelena pomlad! In potem lep dan za lepim dnevom! Pa naj še kedaj rečem, da nemam sreče. „Vse je dobro, kar pride od zgoraj!“ — —

To je humor tega svetá! —

Zdaj pa še nekaj neprijetnega. Pišite mi gospá, da imate B. M-a iz gipsa. Strašna materija je gips! Kar jih je prišlo iz stvarnikovih rok, nobena mi nij tako zoperna. Kreda, apno in gips, to si je precej podobno. Merili se more s to trojico samo še loj in pa — kavčuk!

Priporočajoč se Vaši nadaljnji naklonjenosti beležim z vsem spoštovanjem

Vašega

najvdanejšega slugo
Stritarja.

²⁾ Cimpermanov oče je umrl 24. maja 1873, brat Franjo pa 30. maja istega leta.

³⁾ Najboljši iz vseh možnih svetov.

Gospa, strašno je človeku biti iz gipsa! Jaz tega kar misliti ne smem. Takoj čutim čudno suho, terdo kožo po obrazu. B. M., kakor ga poznam, je precej mojega okusa; kakó je ta nesrečni človek zaslužil to kazen! Gospá, bodite milostni, izpolnite mi mojo in njegovo prošnjo. Vzemite, kader bodele najslabše volje — ne, velite kakemu služnemu duhu, najbolje možkega spola, krepkih žilavih rok; naj vzame tisto nesrečno podobo, odpre okno — ne — utegnil bi koga poškodovati, naj jo nese na dvorišče ter trešči jo v sveti jezi ob fla, da se zapraši in zakadi po vsem dvorišči.

Gospa, storite mi to željó, in hvaležen Vam bodem do konca dnij. — Če je pa še celo „bronsirana“ morebiti, potem pa še celo ne zatisnem očesa, dokler mi (ako mogoče telegrafično) ne naznanite, da je sodba končana! —⁴⁾

Zadnjič pa še eno, drugačno prošnjo. Ker se tako blago vedete z ubogim Cimpermanom, da ga obiskujete, kakor mi piše; s hvaležnostjo in ponosom mi to piše, zakaj pa ne? bodite torej tako prijazni, kader ga zopet obiščete, da mu spregovorite nekaj tolažljivih besed tudi v mojem imenu; iz Vaših ust se to vse drugače glasi.

Zdaj pa se priporočam Vaši milosti, gospa.

Vaš

ponižni sluga
Stritar.

Na Dunaji, 8. 6. 73.

21. a.

Jos. Stritar — Jos. Cimpermanu
z Dunaja 25. okt. 1873.

... Gospá P., pravite, je na Dunaji; in jaz sem ji že tako strašno [dolgo] odgovora dolžan, to pa največ za tó, ker nijsem vedel do zdaj, kje biva gospa, ali še v Loki, ali v Ljubljani, ali kjé; in da bi zastonj pismo pisal, imam strašno malo časa. Obiskal bi gospó na Dunaji (saj je gotovo pri svoji sestri?) a bojim se, da bi ji morda ne bilo ljubó...

21. b.

Jos. Stritar — Jos. Cimpermanu
z Dunaja 27. nov. 1873.

... Gospé L. P. bodem pisal kakor hitro mogoče, saj do zdaj nijsem nikoli prav vedel, kje stanuje. Hudó bi mi bilo, ako bi bila gospá morda razžaljena, saj Vi dobro veste, kako visoko jo spoštujem...

21. c.

Jos. Stritar — Jos. Cimpermanu
z Dunaja 15. febr. 1874.

... Danes sem bral v Besedniku jako lepo pesem gospé L. P. — Mislite si, še zdaj ji nijsem pisall — Ne vem kaj bo to. — Imejte poterpljenje z menó...

⁴⁾ 21. februarja 1873 piše Lujiza Cimpermanu: ... Sehr freudig überrascht es mich zu hören, daß Zajec Stritar's Büste modelirt. Dieser glückliche Gedanke kommt gewiß von Ihnen. Ob ich die Büste kaufen werde? Dies können Sie fragen? [Prav veselo me je iznenadila vest, da Zajec modelira Stritarjevo poprsje. To srečno misel ste imeli gotovo Vi. Ali bom poprsje kupila? To še vprašate?]

21. č.

Jos. Stritar — Jos. Cimpermanu
z Dunaja 28. febr. 1874.

...Kaj menite, ali bi se moglo še pisati gospě P. Prav sram me je, vendar nijsem tako kriv, kakor bi človek mislil. Kako gospó spoštujem, to Vi dobro veste, za to si lahko mislite, kako mi je vse to neprijetno. Upam, da se vse to še enkrat poravná, da pride čas, ko bom malo bolj prost in malo boljše volje, kakor sem zdaj, potem ji bodem dopisoval, če tudi ona meni ne odgovarja...

21. d.

Jos. Stritar — Jos. Cimpermanu
z Dunaja 14. jul. 1874.

...Kje biva zdaj gospa L. Pesjakova? —...

22.

Blagorodna gospá!

Angelj se je prikazal po smerti Herodovej Jožefu ter velel mu, naj se verne zopet v svojo domovino.

Ali res ne živi več v moji domovini mnogoglavni Heród, ki me je preganjal, „po življenji mi stregel?“

Brez podobel plemenita gospá! močno me je razveselilo Vaše nenadno poročilo, zakaj? — tega Vam ne bodem razlagal. Dovolite mi, da Vam odkritoserčno odgovorim, kakor mislim. V Ljubljano priti nijsem nikedar namerával, dejal sem celó, da bi notel tja priti po nobeni ceni. Todà kaj so človeški sklepi! — Mogoče, da bi se tudi jaz odločil priti v mesto, katerega sem se vedno bál — miru in pokoja želján! A kaj govorim! Vprašanje je, in sicer glavno vprašanje tó — ali mi je sploh mogoče dobiti mesto, o katerem govorimo; saj veste, gospá, kdki gospodje imajo tu odločilno besedo. In jaz — bog vé! ne maram — zastonj prositi —; tudi mi nij síle!

Torej za sedaj samo toliko: Kar ste mi, gosal tako prijazno poročiti blagovolili, vzamem „na znanje“; pozvedoval bodem o priložnosti, kako stvar stoji — in potem ravnal —

Vsekakor pa, plemenita gospá, sprejmite mojo serčno zahvalo za Vašo prijaznost, katero — naj videz kolikor hoče proti meni govori — ceniti vém.

Priporočam se Vam z neizpremenjenim odličnim spoštovanjem

Vaš

vdani čestitelj
Stritar.

Na Dunaji, 28. 12. 74.

22. a.

Jos. Stritar — Jos. Cimpermanu
z Dunaja 8. febr. 1875.

...Gospá L. P. s katero sem tako nemarno pretergal dopisovanje; bila je tako blagodušna, da mi je poleg tega pisala, naznanujoč mi stvar, katere je mislila, da mi bode zanimiva. To se umé ob sebi, da sem ji takoj odgovoril, vendar dalje ji dopisovati — tega se ne upam, boječ se, da je gospa preveč razžaljena. Ali da mi je poleg tega pisala, to je znamenje nenavadnega izobraženja, visoke plemenitosti...

(Dalje prih.)

Verzi.

*S Teboj sem hodil skoz nočne pokrájine,
šla sva v opojev brezbrežne sijajine,
deklica daljna, zdaj vsa presojena
z mojimi sni, zdaj meni izročena.
Kadar poslej se vrneva spet,
vsa spremenjena bova za svet.*

Pesem.

*V bliščavico se čas izsinja.
O vekovitost teh dobnav,
bilja dihanje in trav
utrujeno zavest pregrinja.*

*V središču dneva solnce. Usiha
že volja. Polsen je opoj.
Vsak zgib izmirja se v zastoj.
Le stiha želja že zaniha.*

*Kam z mislijo zdaj v vseprostorju!
O, še tako pekoč spomin
spuhti v utripanju daljin.
Vid se gubi v soj na obzoru.*

*In včeraj, jutri, zdaj? Kaj bol je?
Kaj slast? Privid? Le blag smehljaj
prek vsega. Bilke si drhtaj,
ki ga sprejelo je vesolje.*

GUSTAV STRNIŠA:

Skrivnost ljubezni.

Moj prijatelj Nicefor je mnogo potoval. Najraje je pripovedoval svoje doživljaje iz Indije.

Nekdaj se je spomnil starega brahmanca. Pravil mi je o njem: „Ambatha je bil sin mogočnega kneza. Ko je bil petnajstleten deček, so ga hoteli starši poročiti z mlado, lepo kneginjico Sattvo.

Pa je oporekal:

„Ne poročim Sattve, če me tudi usmrtime! V mojem srcu ni ljubavi!“

Tudi ona se je branila: „Čemu mi bo knez Ambatha? Lep je kakor božanstvo! A moje srce ne gori zanj. Ne vzamem ga! Raje me ubijte!“

„Kaj naj storimo?“ so se vprašali starši obeh.

Sklenili so, da se bodo posvetovali s starim brahmancem, baš z onim, ki mi je pripovedoval to povest. Bil je stoleten starec, dočim je bilo njegovo obličje mlado ko obraz štiridesetletnega moža. Njegove oči so sijale kakor čisti biseri. Veliki vedež si je pač znal ohraniti v srcu skrivnost mladosti, da mu je dajala vedno nove sokove, ki so presnavljali njegovo notranjost.

Staršem je odgovoril:

„Lahko vam dam pijačo, ki bo začarala Ambatho in Sattvo, da se bosta ljubila, toda samo, če že ne ljubi kateri izmed njiju koga drugega!“

„Daj jima pijačo, učeni brahmanec!“ so zaprosili starši in mu obljubili visoko nagrado.

Zamahnil je z roko: Ne potrebujem vašega zlata! Svoje bogastvo nosim v srcu, kjer mi ga nihče ne more vzeti! Dragocenejše je kot vsak zaklad, saj je v meni bogastvo prave modrosti!"

Podal je otrokoma čašo s pijačo ljubavi.

Mladi knez še ni poznal ljubezni. Takoj je začutil v svoji duši njen tajinstveni ogenj. Objel je malo kneginjico in ji zašepetal: „Zdaj je moje srce raztopljeno kakor goreča smola. Ljubim te! Srečen sem, da te smem imenovati svojo nevesto. Brez tebe bi moral umreti!"

Kneginjica je pa že enkrat ljubila in ni mogla pozabiti. Zato je pijača baš nasprotno učinkovala. Njena ljubezen se je še bolj utrdila.

Tiho a s krepkim glasom je odvrnila mladeniču: O, Ambatha! Ne ljubim te in te ne bom nikoli ljubila! Raje umrem!"

„Pa umiri!" je zakričal s strašnim glasom njen razsrjeni oče in jo ukazal pahnuti v ječo. Jezila ga je hčerkinna predrznost. Kako si je upala mladenka ugovarjati njemu, ki je bil zdaj srečen, da se je vnelo zanjo srce lepega Ambathe.

Kneginjica je tiho čepela v mrzli ječi. Vdano je prenašala svojo usodo in mirno pričakovala smrti.

Pa ni ostala dolgo sama. Kmalu je prihitel k nji mladi knez. Pokleknil je pred njo, ji poljubil roke in noge ter obsedel pri njej kakor suženj. Samo gledal jo je in blaženstvo je sijalo na njegovem obrazu.

„Dejal ji je: „Ne boj se, mila moja! Nihče te ne sme prisiliti, da bi se poročila z menoj! Kajti vem, da bi bila nesrečna, ker me ne ljubiš! Zame je pa tvoja sreča življenje. Zato hočem, da ostaneš svobodna!"

Dovoli mi pa, da često gledam tvoje obličje, ki je meni najvišje blaženstvo, saj sije iz njega globočina duše, ki jo ljubim v tebi!"

Odvrnila mu je: „Obišči me, kadar hočeš! Vedno si dobrodošel! Drag prijatelj si mi, čeprav te ne morem ljubiti! Ljubila sem drugega, tvojega brata Lango, ki je lani umrl. Moja ljubezen mu je ostala zvesta in zagrebli so jo z njim v črno jamo. Sila one ljubezni je ostala v mojem srcu, kjer vlada!"

Ambatha se je vrnil iz ječe. Povedal je staršem o ljubezni dobre Sattve. Prosil jih je, naj se posvetujejo s starim brahmancem. Morda bo on, ki je velik čudodelnik, vzbudil v bratovem grobu njeno ljubezen, da jo bo mogla podariti njemu Ambathi.

Oče knez je spet pozval brahmanca: „Pomagaj mi, učeni mož! Vzbudi zvesti Sattvi ljubezen, ki je pokopana v grobu mojega sina. Vrne jo v njeno srce, da bo zagorelo za mojega milega Ambatho!"

„Privedi mi deklico, jasni knez!"

Prišla je.

Brahmanec jo je odvel na grob njenega mrtvega ljubega. Položil jo je na črno prst in ji ukazal, naj leži kakor mrtva. Pričel je govoriti nad njo.

Deklica ni vedela, kdaj je zaspala. Zasanjala je, da hodi z mrtvim dragim po blestečem vrtu. Spremlja ju čarobno bitje — vtelešena ljubezen sama.

Mahoma obstane mladenič in se zgrudi mrtev na zemljo.

Ljubezen se oklene deklice. Zemlja pod mladeničem se jame po-
grezati.

„Pojdi z njim tudi ti, moja ljubezen! Naj ne bo sam v črnem mraku groba!“ je vzdihnilo dekle.

Res je legla ljubav k mrtvecu v grob, ki se je nato zasul.

Potem se je slika spremenila: Kneginjica je vzdrhtela. V sanjah je hitel preko nje čas preteklosti. Že je zaživela sedanost:

Videla je mladeničevo truplo v grobu. Trohnelo je. Poleg njega je pa še vedno počivala njena krasna ljubezen.

Zasmilila se ji je! Mislila je: „Čemu mrtvecu ta ljubav? Njegov duh se je vrnil v prvotnost!“

Nehote je zašepetala: „Vrni se! Vrni se!“

In tedaj se je ljubezen vzdramila, vstala in se oklenila kneginjice.

Skrivnostna toplota je zastrujila po njenem telesu. Spet je začutila ljubav. Vzdramila se je in vstala.

„Daj mi svoje srce! Jaz sem ti svoje že daroval!“ jo je zaprosil knez.

Pogledala ga je in začutila skrivnostno silo, ki jo je vlekla k njemu.

Ohjela ga je in spoznala, da je postala večno njegova. Sivi brahmanec ju je blagoslovil.

Li-Tai-Po — M. K.:

Zamera.

*Vzpored sva šla. Uporno si molčala,
in sladki tvoj obraz je bil hladan,
zdaj zdaj trpkó so usta vztrepetala,
oči so srepe zrle v topli dan.
Ob tebi dolgo stopal sem molče,
a v duši mi je vrelo, valovalo,
v bridkosti mi drhtelo je srce
in več molče trpeti ni mi dalo:
„Beseda ena — v zrak izgovorjena —
življenja stavbo v hipu naj podre?
In deklica — vsa vroča — gre ledena,
in ustec več v smehlaj mi ne odpre!
Povej vendár: Je li beseda smrt?
Je hušša ko zastrúpljeno bodalo?
Molčiš? — Na dom tvoj pot cepi se tod:
O draga, srečno hodi svojo pot!
In svojo pojdem jaz — samotén, strt ...*

Nov način v zdravljenju tuberkuloze.

Pred nekaj časa je prišla v svet znamenita vest, da se je dvema raziskovalcema ob istem času posrečilo dobiti nov način zdravljenja tuberkuloze in sicer s posebno dieto. Sta pa to znani strokovni kirurg za pljučno tuberkulozo Sauerbruch in zdravnik dr. Gerson v Bielfelu na Nemškem. Misel novega zdravljenja obstoji v tem, da velika vodenost telesa, nastala vsled prevelikega dovažanja kuhinjske soli, pospešuje nastajanje infekcijskih bolezni, zlasti tuberkuloze. Do sem sta bila Sauerbruch in Gerson na isti pravi poti. Gerson je pa šel še dalje in je nadomestil kuhinjsko sol, ki je telesu drugje potrebna, z mineralnimi solmi, ki so povzročile prelevitev telesa na način, ugoden za zdravlilni uspeh. Iznašel je mineralogen, ki vsebuje kalciummagnesium in druge soli. Bistvo novega odkritja je to, da pustimo tuberkule enostavno od lakote umreti s tem, da odvzamemo telesu vodno kislino. Po tej novi dieti ne shujšamo veliko, pač pa se naše telo okrepi in se na presnavljanje na ta način vpliva, da doslej nenapadljive tuberkule vsled pomanjkanja redilnih snovi propadejo. Dieta obstoji v bistvu v tem, da se omejijo živila, na ogljikovih hidratih bogata, predvsem tako priljubljene močnate jedi, da pa namesto njih uživamo zadosti maščobe, surovega sadja, veliko zelenjave, surovega mleka, surovih jajec in drugih na vitaminih bogatih živil. Medicina hodi pogosto po čudno zavitih potih. Bil je čas, ko so nas na vse kriplje svarili pred surovim mlekom vsled nevarnosti prenosa bolezni, zlasti tuberkuloze in legarja, in so nam rekli, da je prekuhavanje mleka neobhodno potrebno. Danes vemo, da zadostuje pasteriziranje, to se pravi, samo majhno razgretje; s prekuhavanjem se odtegnejo mleku vitamini in nastanejo posebne bolezni, avitaminoze. Strah pred uživanjem surovih jedi je izginil in je sprejela medicina surovo hrano na znastveni podlagi.

Ta novi način zdravljenja tuberkuloze, o katerem bomo kmalu več slišali, ker ga bodo povsod preskušali, je pa poučen tudi še z drugega stališča. Meni na primer — tako piše dr. Hahn o sebi — ni šlo nikdar v glavo, zakaj so na pljučih bolne, ki niso bili suhi, temveč so nagibali bolj k tolščici, še nadalje pitali in jim kar najstrožje prepovedovali vsako zmanjšanje teže, ki je v teh slučajih vedno tudi zmanjšanje vodenosti telesa. Morem se iz svoje prakse spominjati na mnoge take slučaje, ki so naravnost groteskni. Zbolela je na primer nekoč žena z lepo težo 110 kg pri velikosti 165 cm na pljučnem kataru srednje stopnje. Doslej si takšnih infekcij pri tako močnih osebah tudi razlagati nismo mogli. Sedaj vemo, da je pri takšni konstituciji ogromna vodenost telesa kriva infekcije. Predlagal sem, naj se hrani ta žena sicer dobro, a brez oglji-

kovih hidratov zato, da tudi shujša in se znebi svojih maščobnih težav, ki so jo bolj motile kot ves njen katar. A nisem prodrli. Pitali so jo naprej gor do 126 kg. Uspeh: še danes pogosto temperatura 37.3 do 37.6, zraven še pomanjkanje sape, veliko potenje pri najmanjšem naporu, utripanje srca itd. Prepričan sem, da bi ta danes 45 letna žena nikdar ne umrla na pljučni bolezni, da je pa njena tolščica trajno velika nevarnost za njeno življenje. Morda si bodo danes spričo nove diete upali take ljudi primerno raztolščiti in njih tuberkulozo bolje ozdraviti kot s prejšnjim nehvaležnim načinom dovajanja masti. Jasno je, da moramo suhe, izmозgane tuberkulozne bolnike dobro hraniti, a tudi tukaj se bomo morali držati novih smernic. Skoraj nič ogljikovih hidratov, malo mesa, a veliko jajec, zelenjave, sadja. Sedaj tudi razumemo, da pri običajnem zdravljenju debelosti, ko tuberkulozni bolniki ležijo, ni vplivalo na dober uspeh debeljenje samo kot tako, temveč da so bili dosti bolj važni drugi činitelji, tako na primer ultravioletni žarki visokega gorovja (n. pr. švicarska zdravišča Davos, Arosa, Leysin), dobri čisti zrak itd. Dalje je treba še nekaj upoštevati: Če bo dijeta samo z mineralnimi solmi pri zdravljenju tuberkuloze pokazala še veliko boljše uspehe kot prejšnje visokogorsko zdravljenje na prostem zraku, bo s tem izvršeno tudi veliko socialno delo, ker se bomo mogli boriti proti tuberkulozi v vsakem mestnem zavodu prav tako dobro kot v visokem gorovju.*)

S. KARIČEVA:

Dom za služkinje.

Vprašanje doma za hišne pomočnice je služkinjam in tudi gospodinjam še vedno predmet zanimanja in povpraševanja, kdaj se bo na prostoru, ki je že določen, začelo stavbeno gibanje. Pomanjkanje denarja je to delo potisnilo v zastoj, nikakor pa ne v pozabljenje. Koliko samozataje, truda in žrtev je že zahtevala ta misel, in vendar kako daleč je še zaželeni cilj! Še desetkrat toliko požrtvovalnosti in nabiranja bi bilo potrebno, pa bi še ne zadostovalo sedanjim potrebam. Sedanje sile so izčrpane, novih v tem območju ni iskati. Marsikatera že izgublja zaupanje, da bi kdaj prišlo do „Doma“. Iskati je treba drugih potov, ker pa v bližini ne najdemo primerneга zgleда, pogledjmo malo preko državne meje v Avstrijo; tam rastejo taki „Domovi“ kakor gobe po dežju.

Hišne pomočnice na Dunaju so že pred vojno imele svojo organizacijo in zavetišče. Proti koncu vojne so s pomočjo gospodinj in gošpodov kupile staro hišo, bivše župnišče pri cerkvi na dvoru. Ker je hiša še iz 15. stoletja, jo je bilo treba temeljito popraviti in preurediti. Knjeginja Metternich, velika dobrotnica služkinjam, je pridobila arhi-

*) Iz „Zdravja“ po N. W. J.

tekta Perkausa, da je to popravo prevzel in vodil ter jo po lastnem načrtu dovršil tako, da je stavba res ustrezala potrebam. Za svoje trudapolno delo ni predložil računa. V tem „Domu“ imajo zavetišče stare in onemogle služkinje. Tudi na Wiedner Hauptstrasse je Dom, in sicer za brezposelne služkinje in za nedeljske sestanke. V njem je prostora za 64 postelje, pa tudi nekaj dosluženih hišnih pomočnic ima ondi svoje zavetje.

L. 1927. je odstopila mestna občina dunajska krasno šolsko poslopje v Rahlovi ulici za dom služkinjam. Pri slovesni otvoritvi je imel mestni župan Seitz krasen govor in je rekel: „Dvomim, da bi bila med delavstvom še kaka stroka, ki bi bila v svojem osebnem delovnem razmerju tako vsestransko zanemarjena od zakonodaje, kakor so hišne pomočnice. Te delavke potrebujejo zaščito zlasti za primer brezposelnosti. Drugo delavstvo dobiva v takem primeru podporo, ali mu vsaj ostane streha, dom; služkinja izgubi zaslužek, zraven tega pa tudi mizo, stol, posteljo in nima prostora, kamor bi položila svojo prtljago. Da jo v takem težkem času obvarujemo pred izgubo stanovanja, ni samo čin človekoljubja nego tudi izraz družabnosti. Zato se bomo borili v parlamentu zlasti za pomoč brezposelnim hišnim pomočnicam in za njih starostno zavarovanje. Občina pa bo morala graditi še več takih domov, in sicer toliko časa, da bo lahko dobila v njih zavetišče vsaka služkinja, ki nima zavetja v svoji lastni družini. Pridobili smo si še nekaj poslopij, ki jih bomo primerno preuredili in dali na razpolago hišnim pomočnicam.“

In res, že leto pozneje so dobile brezposelne služkinje drugi dom, to je bivši hotel „Zur Stadt Prag“ na Radetzkega cesti. V „Domu“ je 46 sob s 140 posteljami. V njem je tudi izobraževalna šola za dekleta.

Kardinal Piffl je dal 1919. del svojega gradu Kranichberg na razpolago za okrevališče slabotnim in bolehnim služkinjam. Okrevališče ima 50 postelj. Odprto je le poletne mesece, in sicer od 15. maja do 1. septembra. Dekleta, ki dobivajo vsakoletni tedenski dopust, gredo lahko tja. Da je v tem okrevališču vse dobro urejeno, je velika zasluga baronice Schell, nečakinje kardinala Pifflla.

Okrevališče „St. Josefsheim“ v Hinterbrühl v Dunajskem gozdu je celo leto odprto. Uporabljati ga smejo tudi one, ki čakajo na jesenske službe. V tem „Domu“ je tudi izobraževalna šola. V letu 1929. je bilo ondi 579 deklet.

Okrevališče Wirling se je otvorilo zadnje leto. Čuditi se moramo tej pozornosti odločujočih oblasti in zanimanju višje inteligence, ki ima toliko smisla za brezpravne pomočnice ter jim preskrbi tako izdatno pomoč. Zanimivo in obenem ganljivo je čitanje takih poročil, posebno ob spominu na ljubljansko zavetišče „Jožefišče“, katero je ustanovila grofica Auerspergovna in ga denarno podprla pokojna dobrotnica Ho-

čevarjeva ter je bilo namenjeno za zavetišče starim onemoglim ljubljanskim služkinjam. Ker pa naše gospodinje oziroma upraviteljice zavetišča niso imele srca ne razumevanja za potrebo onih, ki so svojo mladost in zdravje v trdem delu žrtvovale za gospodarja, da bi jim vsaj za starost pustile mirni kotiček, so zavetišče naklonile v pomoč drugim manj potrebnim, manj zapuščenim in manj brezpravnim osebam.

Imamo še nekaj dobrih in uvidevnih gospodinj, ki bi rade pomagale, toda te ostajajo v ozadju, in četudi včasih opomnijo, naj bi se za služkinje malo več poskrbelo, dobe često za odgovor: „Kaj bodo pa ljudje rekli, ako se bomo zanimale za služkinje in jim pomagale, saj to ni kulturno delo.“ „Delajo naj, pa bodo preskrbljene, saj je še preveč zanje, zavod za brezposelne daje le potuho“ itd. Te dame nimajo za služkinjo prijazne besede, ne dajo ji, kar ji po pravici gre: dovolj nočnega počitka, dnevnega odmora med delom, zračne spalnice, čiste in neraztrgane postelje itd. Saj za služkinjo je itak vse dobro in vendar hočejo, da se naziva taka gospodinja z „milostljivo“; upira se dekletu srce, jezik in razum, ker ve, da je to laž in hinavščina. In vendar mora reči, če noče, da jo radi tega ne postavijo na cesto, kar se je že večkrat dogodilo. Besedo „milostljiva“ bi bilo treba zaslužiti z vljudnostjo in dobroto.

Morda bi utegnil kdo reči: na Dunaju je taka preskrba lahko mogoča, ker imajo preveč šol in hotelov. Dobro. Saj pri nas tudi ne potrebujemo toliko zavetišč za služkinje, imamo pa vojašnice v rezervi. Pred nekaj tedni je dnevno časopisje poročalo, da je mestna občina ljubljanska od vojaške uprave prevzela šentpetersko vojašnico in en del Nušakove vojašnice. Bi li ne bilo mogoče dodeliti del šentpeterske vojašnice ali morda katero drugo občinsko poslopje za stare in onemogle služkinje in za brezposelne? Ako bi se na ta način preskrbel „Dom“ za doslužene ženske, bi še vedno ostale v svoji oskrbi in bi si mestna občina, katere socialna dolžnost je, skrbeti za uboge in dela nezmožne, tekom časa mnogo prihranila na izdatkih za mestno ubožnico.

Avstrijske pomočnice so tudi same skrbale v prvi vrsti za dobro organizacijo, ki je razširjena po vsej državi. Vsak večji kraj ima svojo podružnico, ki jo imenujejo „Gruppe“. Večja mesta imajo po več podružnic, n. pr. Dunaj jih ima 19. Vendar bi s samo organizacijo ne mogle toliko doseči, ko bi ne imele lastnega glasila. Imajo namreč dve organizaciji, krščansko socialno, ki se imenuje „Reichsverband der christlichen Hausgehilfinnen“, in socialno demokratiško. Prva izdaja 12. leto glasilo „Die Hausgehilfin“, druga organizacija izdaja že 18. leto list „Die Hausangestellte“. Potom časopisa so si dekleta utirala pot; razkrivale so si svojo bedo in težnje, in ne zaman. Našle so razumevanje na odločilnih mestih, našle so plemenita srca med aristokrati in človekoljubno pomoč med višjo inteligenco ter pri vseh

onih činiteljih, ki radevolje potrebnim pomagajo. Kjerkoli obstoji podružnica organizacije, povsod si znajo pridobiti zanimanje, da kolikor mogoče kmalu pridejo do lastnega „Doma“. Višja inteligenca, najsiboj pravniki, zdravniki, profesorji ali njih soproge, sodelujejo in pomagajo z dobrim svetom, z denarjem, pohištvo, posteljnino i. dr., da čim prej pride do otvoritve.

Pa saj se tudi pri nas veliko dela v dobrotelne namene.

Ker pa v našem primeru ne gre samo za eno mesto, za en okraj ali banovino, marveč za koristi vseh gospodinj in vsega stanu hišnih pomočnic v državi, naj bi pri tem delu sodelovala društva, predvsem „Narodni ženski savez“, ki ima že itak precej obširen program, da si še lahko nadene nalogo, preskrbeti služkinjam človeka vredno življenje in da se ustanove zavetišča, kjer bodo dekleta našla svoj „Dom“ in dobro vzgojo za življenje.

VIDA P.:

Žena za izseljence.

Na letošnjem kongresu „Mednarodne ženske zveze“ so zborovalke skrbno razpravljale tudi izseljeniško vprašanje. Izseljeniški odsek Zveze je v stalnem stiku s Permanentno konferenco za zaščito izseljencev. Predseduje mu Angležinja dr. Ogilvie Gordon. Na kongresu so sklenile, da bo Zveza nujno priporočala državam in Društvu narodov, naj izboljšajo stanje izseljencev, in sicer po sledečih predlogih:

1. Zaščititi je treba osebe, ki so brez državljanstva. Društvo narodov se je v tem pogledu že zavzelo za ruske in armenske begunce, toda ta skrb se mora razširiti na begunce vseh držav, da bodo tudi brezdomovinci imeli pravno zaslombo, bodo n. pr. lahko dobili potne liste in slično, radi česar so bili doslej čisto v usodnih neprilikah.

2. Ustanovi naj se mednarodno zavarovanje za izseljenke. S tem bi se potujočim ženam omogočilo, da bi take prispevke za zavarovalnino, kakor so jih plačevale doma, plačevale tudi v tujini mednarodnemu zavarovalnemu fondu, kateri bi jim potem izplačeval podporo, ko bi bile bolne, brez dela, invalidne in v starosti.

3. Z mednarodnimi dogovori je treba izseljenecem preprečiti, da bi se odtegnili svojim zakonitim obveznostim do svojcev. Vsak član družine, ki je po zakonu lastne države dolžan podpirati svojce — in oče nezakonskega otroka, katerega očetovstvo je sodišče ugotovilo — mora biti prisiljen, da izpolnjuje svoje dolžnosti, pa naj živi v katerikoli državi.

4. O skrbi za zaposlitev izobraženih žensk v inozemstvu je razpravljala Zveza že pred 5 leti. Narodni ženski savezi v onih

deželah, kjer manjkajo gotove vrste delovnih moči in bi zato lahko dobile izvežbane inozemke mesta v dotičnih svobodnih poklicih, naj sporoče to Savezom onih držav, kjer so tako izobražene žene na razpolago. Na obeh straneh naj tudi poizvedujejo, na kakšen način bi se potovanje v dotično državo in poklic omogočilo z najnižjimi denarnimi stroški.

5. V svojih poslanstvih in konzulatih naj države nastavljaajo poleg moških tudi ženske, ker se bodo ženske uradnice z večjim razumevanjem in uspehom zavzemale za potrebe žen in dece svoje države.

6. Madžarske kongresistke so prosile zastopnice iz Kanade, naj bi posredovale, da bi kanadska vlada omilila dosedANJI strogi zdravniški pregled priseljencev, da prepreči pogoste usodne nesreče. To prošnjo so utemeljevale s sledečim primenom: Spomladi je potovala v Kanado z Ogrskega družina s 5 osebami. Pred odhodom so prodali doma vse svoje imetje. Uradni zdravnik je pri vseh članih ugotovil popolno zdravje. Ob prihodu v Kanado pa je ameriški zdravnik enega otroka spoznal za duševno bolnega in se je morala zato vsa družina vrniti v domovino. Kam? Posestva niso imeli več, potni stroški so bili ogromni! In vendar ni mogel madžarski zdravnik niti pri vrnitvi ugotoviti bolezni, katero je našel kanadski zdravnik! Američanke so obljubile, da bodo pri svoji vladi posredovale, kako bi se zdravniški pregled priseljencev omilil. Kanadska vlada ima namreč tudi v komisiji za priseljence ženske zastopnice, ki so v gospodarski in politični vedi strokovno naobražene.

Zborovalke so se sploh mnogo bavile s težkim izseljeniškim vprašanjem. Najpovoljnejše so še razmere v Južni Afriki. Tam še vedno lahko sprejemajo priseljence v neomejenem številu, vlada jim daje začetno pomoč in sploh mnogo skrbi zanje.

Jugoslovenska delegacija je imela v odseku za izseljeništvO izvrstno zastopnico dr. Jelko Peričevo iz Splita. Njeno poročilo o tem vprašanju v naši državi je bilo res strokovnjaško in so se predlogi kongresa v mnogem strinjali z onimi, katere je prej sama podala v svojem poročilu. Morda je v malokaterem odseku tako nujno potrebno, da se naša žena udeležuje mednarodnega sodelovanja kakor baš v izseljeniškem.

Dejanske prilike po naših naselbinah v inozemstvu pa nujno zahtevajo, da se začne domovina zavzemati tudi za njih ženo in deco. V prvi vrsti bi morala imeti strokovno izobražene ženske moči po svojih konzularnih in drugih javnih uradih. Ženske zastopnice bi z večjim razumevanjem kot moški proučavale moralne in socijalne potrebe naših izseljeniških družin ter se tudi zanimale za posebne vrste gospodarskih zvez z domovino, n. pr. za razpečavanje naših žensko-obrtnih izdelkov in slično. Predvsem bi bile potrebne potovalne učiteljice, ki bi se redno

mudile nekaj časa v poedinih naselbinah, ustanavljale praktične poučne tečaje ter sproti vzgajale v izseljeniških vrstah delavke, ki bi potem lahko same vodile kulturno delo med rojakinjami.

Naše izseljenke bi imele v ženskih zastopnicah res izdatno dejansko zaslonbo in zaščito, obenem bi se pa čutile tesneje združene z domovino. Družinska vzgoja med izseljenci bi dobila drugačno lice in njih domove bi prešinjal naš duh. V značaju naših rojakov bi se zbudila močnejša etična osnova, ki bi jim dala sposobnost, da bi hitreje dohajali kulturni napredek svoje nove domovine, pa tudi točneje sledili razvoju starega kraja.

VIDA P.:

VIII. kongres Mednarodne Ženske Zveze na Dunaju

od 26. V. — 7. VI. 1930.

(Konec.)

Važni so bili tudi sklepi odseka za enotno moralo. Treba je temeljito proučiti sredstva, s katerimi se izganjajo iz držav tuje prostitutke in vračajo v domačo deželo, da se bodo dekleta res vrnila pošteni človeški družbi. Žena, naj si bo katerekoli starosti ali moralne vrednosti, ne sme nikoli biti trgovsko blago, zato naj si vsi Ženski savezi prizadevajo, da se v zakonu o zatiranju trgovine z dekleti sploh ukine določba, ki postavlja v zaščito žene starostno mejo. Ženska policija se je zlasti na tem polju odlično izkazala, zato naj bi Društvo narodov proučevalo vprašanje o uvedbi ženske policije po vseh državah.

Razširjanje nizke in pohujšljive literature je velika nevarnost ne samo za mladino nego tudi za občo moralo, zato naj Savezi tudi v tem zmislu neprestano vplivajo pri svojih vladah ter proučujejo do prihodnje skupščine vprašanje, kakšen vpliv ima nemoralna na propadanje človeških plemen.

Ženski savezi naj še nadalje vztrajajo pri mednarodnih konferencah in pri svojih vladah, da si vse države usvoje načelo: vsaka žena, poročena ali neporočena, naj ima kakor moški pravico, da obdrži svoje državljanstvo ali da ga menja. Ako mož po poroki prestopi v državljansko zvezo druge države, tedaj se s tem ne sme kakor doslej avtomatično spremeniti tudi državljanstvo žene, nego naj ona sama odloči. Po vojni so morale posebno žene mnogo trpeti vsled slabo urejenih zakonov o državljanstvu, s predlagano reformo pa bodo vse neprilike odpravljene. Jugoslavija je med onimi redkimi državami, ki je že uredila ta zakon v popolno zadovoljstvo žene, le da je ta zakon toliko časa brez praktičnega pomena, dokler ga ne sprejmejo tudi druge države. Kaj po-

maga, če Jugoslovanka lahko tudi po poroki z inozemcem obdrži svoje jugoslovansko državljanstvo, če pa mora po zakonu moške države sprejeti moško državljanstvo!

Splošna razorožitev in svetovni mir sta bili važni točki programa. Zborovalke so obravnavale poedine določbe londonske razorožitvene konference in so z obžalovanjem ugotovile, da obsegajo zaključki tako malo napredka. Vendar je s tem vsaj začeta pot k cilju, naloga žen pa je, naj vplivajo na javnost in na odločilne oblasti, da bodo države čimprej pristale na pogodbo o omejitvi kopnega, vodnega in zračnega oboroženja ter se ujedini v mirovni gospodarski politiki, kar je že itak zapopadeno v smernicah Društva narodov. Pri mirovnem prizadevanju bodo imele žene vedno večji vpliv, ker se jim čimdalje bolj odpirajo vrata v zunanjo politiko. Sporazum med narodi bo možen in stvaren le tedaj, ko bo človeštvo globlje pojmovalo notranji odnos naroda do naroda. Ta odnos ima za osnovo dva sveta stebra, ki ju mora politika uvaževati in mora z njima vestno računati: duševna svojina poedinega naroda, ki zahteva samoodločbo narodov in pravično rešitev vprašanja narodnostnih manjšin, ter razodevanje one vseobčeduhovne sile, ki ustvarja človeštvu skupne ideale v stremljenju po duševnih in praktičnih dobrinah življenja.

Živahna je bila tudi razprava v odseku za izobrazbo. Nauk o materinstvu bi se moral gojiti že po šolah. Pri sedanji uredbi šolstva je to težko, ker je povsod premalo dekliških učnih zavodov. Pri koedukaciji (skupnem šolanju) je pa materinstvo predmet, za katerega se ne zmenijo. V vprašanju, kdaj naj se otroku pojasne spolne tajnosti, je prevladovalo mnenje, da naj se to ne obravnava v šoli, nego se prepusti materi. Objasni naj to otroku šele takrat, ko bo sam vpraševal in razmišljal. Vsa domača vzgoja pa naj bo tako usmerjena, da se bo otroku vzbudilo to zanimanje čim kasneje.

Zborovalke so govorile tudi o narodnih manjšinah in so se ujedini v mnenju, da morajo dati vlade svojim nar. manjšinam vsaj v prvih dveh razredih osnovne šole ves pouk v materinem jeziku.

* * *

Predolgo bi bilo poročilo, ko bi tako po vrsti popisovala, kaj so sklenile zborovalke v poedinih odsekih in na zborovanjih. V celoti je bilo res mnogo stvarnih ugotovitev in zaključkov, ustanovili so se še nekateri novi odseki, določilo se je tesneje sodelovanje s sorodnimi nečlanjenimi ženskimi organizacijami ter se spremenile nekatere točke društvenih pravil. Tako bodo odslej glavne skupščine vsaka 3 leta, volitve odbora vsakih 6 let, ista predsednica ne bo smela biti izvoljena več kot dvakrat zaporedoma, letni prispevek Savezov centrali se zviša, španščina se uvede kot poluradni jezik i. t. d.

Program je bil jako obširen; kakor je pokazal kongres, celo preobširen. Zdelo se mi je, da se je žensko gibanje razmahnilo preko svojih mej in se po nepotrebnem bavi z vprašanji, ki tvorijo področje skupnega moškega in ženskega dela, včasih celo samo moškega, ker imamo za marsikatero stroko še premalo strokovno izvedenih žen. Iz tega razloga se mi zdi, da bo odsek za gospodarske zadeve le bolj teoretičnega značaja; naloga, naj odsek za umetnost ugotovi, če imajo javne knjižnice dovolj tehnične literature o umetnosti in umetni industriji, se mi zdi odveč, ker se s tem bavijo že druge bolj poklicane ustanove; prizadevanje za prevajanje tujih literatur spada istotako v področje književnih krogov in trgovcev, utemeljena in umestna bi bila le skrb za prevajanje ženske literature i. t. d.

Kakšno mesto so zavzemale na kongresu Jugoslovenke? V formalnem pogledu so bile vedno in povsod deležne popolne enakopravnosti. Imele so v odsekih svoje zastopnice, ki so podale popolnoma primerna poročila. Da niso prišle na kongresu samem do vidne veljave, je drugo vprašanje, ki je samo naša zadeva. Jugoslavija kot mala država, brez velikopotezne industrije, brez posebnih izrodov vele mestnega življenja, brez pomembnega mednarodno političnega vpliva ne more dati naši ženi torišča za vprašanja, ki so nujne važnosti v velikih državah. Dejstvo, da nimamo pri nas političnih pravic in da moremo o višji strokovni ženski izobrazbi govoriti pravzaprav šele pri zadnjih generacijah, je morda vzrok, da ni bilo med našimi delegatkami oseb, ki bi bile lahko stopile na oder s pomembno lastno besedo. Ne mislim pri tem na jezik. Čeprav bi združene Slovanke mogle imeti pravico do kakega slovanskega razpravnega jezika, bi tega ne zahtevale, ker bi se potem poslovanje skupščine še bolj zategnilo. Dosedanji 3 uradni jeziki, angleščina, francoščina in nemščina, pomenijo pri zborovanjih silno izgubo časa.

Pač pa sem pogrešala v glavnem tajniškem poročilu podatke iz našega dela posebno zato, ker imamo v naši državi bodisi v zakonu ali v zak. načrtu kljub temu, da nimamo volivne pravice, že marsikak napredek, za katerega se morajo žene celo v naprednejših državah šele boriti! Pogrešala sem tudi zbližanje slovanskih delegacij, kar bi gotovo prineslo nam marsikatero korist in ugodnost. Prav bi bilo, ko bi se bil naš Savez bolje pripravil v odseku za izobrazbo; morda bi bila tu edina mednarodna prilika, da bi se bile Jugoslovenke lahko zavzele za deco naših narodnih manjšin, zlasti ker bi bile lahko nastopile dogovorno z zastopnicami prizadetih narodov. Mednarodna ženska zveza se načelno ne dotika notranje politike poedinih držav, toda v okrilju splošnih mednarodnih predlogov bi se morda vendar dalo kaj doseči tudi za nas.

IZVESTJA

Ženska srednješolski nadzornik. Dolgoletna profesorica ženskega učiteljišča v Beogradu Malvina Gogičeva je imenovana za srednješolsko nadzornico v prosvetnem ministrstvu.

Starostna podpora za feministke. Narodni ženski savez v Nemčiji zbira posebni podporni sklad, iz katerega dobivajo v starosti podporo one potrebne žene, ki so se z delom in uspehom udeleževale ženskega gibanja. Prispevke za ta fond pošiljajo posameznice in društva; mnogo prejemkov prihaja v blagajno zlasti ob takih prilikah, ko proslavljajo jubileje, časte spomin zaslužnih pokojnic i. sl.

Operna ravnateljica. Vodstvo slavnega opernega gledališča „Scala“ v Milanu so poverili Aniti Colombo, ki je bila prej tajnica v ravnateljstvu.

Nizozemke so dobile novo državljansko pravico. V zbornici so po hudem boju vendar sprejeli žensko zahtevo, da bodo odslej tudi ženske imele pravico in dostop v vsa mesta občinskega zastopa in bodo lahko tudi županke.

Turkinja Halidée Edibe, ki predava v Londonu in Parizu o novi, v Evropi malo poznani Turčiji, pripoveduje pred vsem o svojih razgovorih s preprostimi ženami doma in na trgu. Njih navdušenje je najboljšje jamstvo za to, da se ne bo nikoli povrnila turška preteklost. Po svetovni vojni so hoteli zmagovalci razkosati Turčijo in ji vzeti državno bodočnost. Ogorčeno ljudstvo pod vodstvom Kemal paše je po daljšem boju rešilo neodvisnost nove Turčije. Nekdanjega suženjstva in koprene rešena turška žena je postala prva varuhinja turške svobode. Ti dogodki so popisani v dveh zvezkih Halidéejinih spominov, ki so imeli viharen uspeh v Ameriki. (Halidée. The Turkish ordeal, t. j. Mučeniška Turčija. The Century Company. New York-London, 1929). Pisateljica, ki je zrastle v plemiški carigradski hiši in obiskovala ameriški Robert Col-

lege v rojstnem mestu, je jako zgodaj zavzela vodilno mesto v ženskem gibanju. Njeni romani so pričeli novo sijajno poglavje v turški književnosti. „Handan“, ena prvih povesti, je odjeknila po vsej deželi: s presrešljivo iskrenostjo popisuje obupni boj mlade Turkinje, ki mora po dovršeni evropski šoli ždeti v haremskem suženjstvu in poslušati, da „ni žena — pravi človek“ in da imajo samo moški besedo v javnih vprašanjih. O priliki mladoturške revolucije leta 1908. je posegla Halidée v politično življenje. Kot sotrudnica vplivnega dnevnika „Tanin“ je zahtevala žensko enakopravnost in predvsem moderne šole za ženske. V svojih romanih je neusmiljeno žigosala srednjeveško hinavsko miselnost, katere izraz je bilo splošno prepričanje vodilnih krogov o ženski manjvrednosti. Sultanova vlada je proglasila Halidée za javno nevarno osebnost. Ponovno je morala pobegniti pred policijo in je doživela velike nevarnosti med skrivanjem na deželi. Iz knjig te dobe je preveden v nemščino (kakor tudi „Handan“) fantastični roman „Novi Turan“, ki slika bodočo Turčijo, kjer ima žena vse politične in javne pravice. Povest „Obljubljena smrt“ slika za naše nazore neumljiv vpliv evropskega zdravnika na dušo vedno zaklenjene turške žene. Začetkom svetovne vojne je vodila tekom dveh let Halidée šolstvo v Siriji. Po revoluciji v prvih letih republike je postala Kemalova glavna sotrudnica. Vodila je nacionalno gibanje in komaj se je rešila v Angoro pred Angleži, ki so zasedli Carigrad. Medtem ko je sklical Kemal paša v Angori ustavotvorno skupščino, je obsodila v Carigradu umirajoča sultanova vlada na vislice sedem voditeljev nove Turčije, in je bila med njimi tudi Halidée. V obsodbi, katero je potrdil in blagoslovil Šejk-ul-Islam, glavar muslimanske cerkve, je stalo: „Ta žena, v zadnjem času profesorica evropske književnosti na univerzi v Stambul, je kriva, ker je ljudstvo pozivala, naj se upre sultanovi oblasti. Njeno prevratno delovanje je pospešilo meščansko vojno in prelivanje krvi po vsej deželi.“ „Ognjena srajca“, Halidéejine povesti iz tega časa, so postale prava junaška pesem nove Turčije. Kot film so imele viharen uspeh v Carigradu leta 1925. Takrat so morali trije največji kinematografi poklicati vojaštvo, da brzda desetstisoče množice, ki so se trgale za vstopnice. Pod imenom „Aješa“ so prevedene te povesti v nemščino, švedščino, ruščino. Toda pisateljica

ni imela časa uživati svojo slavo. Med grško vojno se je prijavila kot prostovoljka k vojakom, kmalu je napredovala za podčastnika in delala v pisarni vojnega staleža. Šele pozneje, ko so se vsaj nekoliko uredile prilike, je odšla v inozemstvo, da koristi v Ameriki in Evropi svoji domovini in protestira zoper „neznosno ošabnost“ namram „azijskemu“, „manjvrednemu“ turškemu narodu. Njena propaganda ima velik uspeh: Halidjini napeto zanimivi in vedno navdušeni spisi govorijo o globoki iskreni duševnosti in pomembnih zgodovinskih dogodkih.

MATE- RINSTVO

Prijatelji in sovražniki otroka. V neki angleški knjigi, katero je izdala država za matere, je posebno važno sledeče:

Prijatelji otroka so: Zdravi starši, mati, ki sama doji svoje dete, domači zdravnik, sestra obiskovalka, poklicni delavci na polju narodnega zdravja, porodišnice, zavodi za proizvodnjo zdravega mleka, posvetovalnice za dojlje, zakoni o pomoči materi, časopisje, ki ima stalne rubrike o širjenju znanja o zdravju in zdravih pogojih življenja.

Sovražniki otroka so: nezdravo mleko, neredna hrana, nesnažna voda, nečist zrak, umazane igrače, nesnažna posoda, umazana tla, sesanje prstov in raznih sesalk, muhe in komarji, prah, slaščice, tovarniška hrana — specialitete, perilo iz gumija, izvzemši ono, ki se rabi za malo časa, grde materine razvade, slabe stanovanjske razmere, pretirane igre in zabave.

Privzgojiti deci dober okus! V življenju se pomen okusa mnogokrat podcenjuje. Tudi vlada mnogo popolnoma napačnih mnenj o njega pridobitvi. Marsikdo namreč trdi, da si pridobimo okus s tem, če spoznavamo stare umetniške oblike, in hoče nekako vkleniti okus v podatke iz umetniške zgodovine. Kar je v stilu, to naj bi bilo merodajno za okus. Po mnenju teh ljudi si je človek pridobil okus že s tem, da spozna vse stile ter se odloči za tega ali onega. V tem zmislu je okus silno vezan, kar pa je v resnici docela napačno. Okus naj ne bo znanstvena sodba, temveč naša prvotna in trdna misel. Poleg tega zahteva način iskanja okusa v umetnosti že gotovo stopnjo izobrazbe, zato začenjajo z vzgojo okusa v najvišjih razredih, kot nekak privesek k že izpopolnjeni splošni naobrazbi. Žal so

tega deležni le otroci premožnejših staršev, medtem ko učenec, ki ne študira preko osnovne šole, tega niti v mali meri ne uživa.

V moderni pedagogiki so dalekosežna stremjenja, kako bi posvetili vzgoji okusa več pozornosti kot do sedaj. Saj ima učitelj pri risanju, ročnih delih, pisanju hvalno polje. Vendar pa sta dve tedenski uri mnogo prekratki, da bi se obdelalo to obširno polje. Okus zahteva mnogo skrbnejše gojitve, ker ga ne moremo podajati po gotovih pravilih, ampak se mora polagoma že v otroku razvijati. Zato je za to vzgojo prva poklicana mati.

Ne moremo si predstavljati, da je okus samo v umetnosti. Okus, oziroma pomanjkanje okusa je na vsakem polju človeške kulture. V vsakdanjem življenju zapazimo to, n. pr. v oblekah, v obnašanju mnogo bolj očitno kot v umetnosti. Okus znači splošno zadržanje človeka do vsega, kar ga obdaja, in sicer s tem, da to priznava kot lepo ali ne. Iz tega sledi, da se okus nikdar ne da priučiti, nego je prirojen; kvečjemu ga lahko s vzgledi privzgojimo. Z izobrazbo okusa je treba pričeti zgodaj. Začela naj bi se pri otroku v 4. letu, od trenutka, ko začenja otrok samostojno opazovati sebe in okolico. Predmet, katerega otrok kot prvega opazuje, je brezdvomno obleka. Zato tvori obleka prvi predmet okusa. Otrok zaznava obleko najprej kot nakit in prvič izrazi svoj okus, kar oceni obleko, je li lepa ali grda, Tu začne hote ali nehoti vpliv matere na nadaljnji razvoj otrokovega okusa. Mati naj navaja otroka, da spoznava svojo obleko, n. pr. udobnost kroja, dobro blago. Otrok naj se navadi ločiti nepotrebne okraske (preveč čipk, trakov). Tako se nauči tudi pozneje ločiti stvarno od postranskega, manj vrednega. Otrokova obleka naj bo priprosta in priročno tako, da se otrok v njej prosto giblje. Ni potreba, da je obleka radi tega odurna, mal okrasek, izbran v harmonični barvi z blagom, poda obleki svežost. V takih oblačilih se bo v otroku razvil zdrav in trden okus, medtem ko so nališpani otroci vse svoje življenje površni, zunanji.

Ko začenja deček zidati s kamenčki svojo „hišo“, ga je predvsem treba opozoriti na pravilno sestavo hiše. Tudi okraske naj pozneje dostavlja, toda ne v preveliki meri, ker kvarijo okus. Sploh kadar začenja otrok kaj samostojnega sestavljati, se dajo vtisi okusa posebno utrditi. Ko začenja deklica šivati sama svoj punčki obleke, naj ji mati pri tem razloži, kaj je najbolj potrebno in umestno in kaj kot nepotrebno lahko izostane; poudari naj, da se vsi okraski šele potem uporabljajo. Poleg zmisla za oblike se lahko že vzbudi zmisel za harmonijo barv s tem, da se otrok opozori, kako se le nekatere barve v oblekah skladajo. Tudi k lepem vedenju, pozneje k čitanju dobrih

izbranih knjig navajaj otroka iz vzgojnega principa okusa.

Kot zadnji predmet, ki močno vpliva na razvoj otrokovega okusa, naj bo omenjena še ureditev doma. Vsakdo mora spoznati, kako prijetno vpliva preprosta stanovanjska oprema, ki povsem odgovarja svojemu namenu. Otrok je vaje, da sodi vse po sebi in svoji najbližji okolici. Če je zrastle otrok v stanovanju, ki obstoji le v zunanjem bleisku, bo tudi njegov okus le zunanji, medtem ko se bo otrok v solidno opremljenem stanovanju izobrazil do pravega okusa. Pri tem ne pridejo v poštev prave umetnine, kot n. pr. slike in kipi, ki jih otrok komaj opazi; otroka bolj zanimajo stvari, ki jih vsak dan rabi, kakor mobilje, porcelan, zavese, preproge, barva sten; posebno pa celoten vtis, nekako poseben štil stanovanja. V otroški duši ostane neizbrisno, če je njegov dom priprost ali prebogati, miren ali preobložen, ubran ali da nekako vsak kos posebej sili v oči; je li njegov dom resen ali poln potvorb. Resno urejeno stanovanje bo podalo otroku izraz resnega vztrajnega delovanja, medtem ko se bo otrok, ki zraste med potvorbami, vse življenje rad teh oklepal.

Vzgoja okusa naj bi torej ne bila le privesek, ampak nekaj temelj izobrazbe. In ženi kot materi bo vzgoja okusa gotovo ljuba, saj je to njeno naravno nagnjenje in zmožnost.

Zeleni paradižniki namesto kislih kumaric. Oberi še zelene paradižnike, gladke in drobne; obriši jih ali tudi operi in jih uloji v kozarec kakor kumarice: Na dno kozarca položi najprej liste od vinske trte ali od višenj in pehtranovo vejico. Na to položi paradižnike tesno drugega poleg drugega. Vrh vsake plasti paradižnikov vloži dišavo: pehtranovo vejico, vršček dila, poper, drobno čebulico ali zelenega janeža. Prideneš lahko tudi 1 ali 2 mali tanki zeleni papriki. Vrh zadnje plasti položi zopet vinsko trto in ulij čez kis, katerega moraš pa prej prevreti in ohladiti. Pod vrat kozarca zatlači navzkriž dve palčki, da paradižniki ne stopijo na vrh, nego ostanejo pod kisom. Naпослед zaveži posodo s pergamentom in jo postavi na hladen zračen prostor kakor vse konzerve. Sol raztopi v kislu, ko ga kuhaš. Konservirani paradižniki so zelo okusni in se servirajo k mesu

ali narezku. (Prav tako se vlagajo tudi kumarice.)

Jurčki v kislu so še boljši kot kumarice ali paradižniki. Dobi prav male, zdrave in trde. Operi jih v mrzli vodi, vrzi v slan krop in dobro prevri. Potem jih osuši in stresi v vreli kis ter zopet še enkrat dobro prevri. Kis se pripravi takole: vinski kis zavri, pokuhaj v njem nekaj poprovih zrn, klinčkov, lavorjev list in malo olupljene čebulice (šalotke). Ko se to malo pokuha, dodaj že prekuhane jurčke in vse skupaj še enkrat prevri. Ko bo popolnoma ohlajeno, stresi v kozarce jurčke z vsem kisom in začimbami, nalij na vrh malo olja, da ne pride zrak zraven, ter dobro zaveži.

Če je kis za vkuhanje prehud, mu pri-mešaj malo vode.

Sadije brez sladkorja. Kdor ima sladkor-no bolezen, se mora izogibati sladkih jedi. In vendar je pozimi težko biti brez sadija. Pa ga pripravimo tako:

Sadije, katero dovoli zdravnik, lepo očistimo in operemo, naložimo v steklenice in polijemo z naslednjo tekočino: na 2l vode vzamemo 1,5g saharina, prevremo in primešamo nekoliko začimb (malo klinčkov in cimeta denemo v vrečico in kuhamo skupno). Za to množino vode vzamemo 1kg sadija. Posodo dobro zavežemo in kuhamo v sopari 10 do 15 minut. Ko je kuhano, pustimo kozarce s sadjem še toliko časa v loncu, da se popolnoma ohladi.

Jabolčno pecivo. Utepi testo iz dobre $\frac{1}{4}$ kg moke, ravno toliko surovega masla, 2 rumenjakov, nekoliko smetane in nekoliko sladkorja. Razvaljaj ga in deni na namazan pekač. Nanj natresi tanko zrezana jabolka, potresi s sladkorjem, polj malo z rumom in dodaj še nastrgane limonove lupinice, lahko tudi vanilje ali cimeta. Po vrhu polj še z mešanico iz pol četrta sladkorja, 4 rumenjakov in pol četrta zmletih ali zrezanih mandeljinov. Nato pa speci v pečici. Če so jabolka dobra, da se lepo razpuste, bo pecivo kakor okusna torta.

Testo za presne kolače (štrudelnje) je težko pogoditi, rado je pretrdo ali pa se trga. Po tem-le navodilu se mi da lepo in tanko razvaljati. Moko osolim, prilijem žlico olja in dodam še kepico surovega masla ali masti, zamesim z mlačno vodo, jajca pa ne dam nič. Ko testo dobro udelam, ga pokrijem s skledo in pustim počivati pol ure. Nato razvaljam najprej prav malo in pomažem mlinec z raztopljen mastjo. Sedaj pa razvlečem testo prav na tanko in pri tem se mast sama vdela vanje. Ko dobim skoro kot papir tanek mlinec, potresem po njem nadev, zvijem in spečem.

Samostanske vrečice. V $\frac{1}{4}$ kg moke zdrobi 20kg surovega masla, prideni 1 jajce, žlico sladke smetane, 8dkg sladkorja in nekoliko soli. Ugneti testo, ki naj počiva

pol ure. Medtem zavri 5 dkg rozin v par žlicah ruma, pomešanem z vodo, pridedi 3 dkg sesekljanih mandljev, 3 dkg sesekljane citronata in nekoliko pomarančnih olupkov. Razvaljaj testo in devlji kupčke pripravljene nadeva po vrsti v presledkih nani; prazno testo pa zgani preko nadeva in izreži vrečice, ki jih na pekaču specij. Se gorke posuj z vaniljevim sladkorjem.

Močnice ali brusnice dozore avgusta meseca. Na ljubljanski trg jih prinašajo kmetice, ki jih nabere po gorenjskih hribih, posebno okoli Kranjske gore. Močnice so divji sad, male rdeče jagode z rezkim okusom. Vkuhanje pa dajo izvrsten kompot ali mezgo. Na 5 kg sadu vzemi 1¼ kg sladkornja; če so jagode lepo zrele, bodo vkuhanje prijetno sladke. Treba jih je dobro prebrati, oprati in odcediti skozi cedilo. Potem jih stresi v glaziran lonec in potresi s sladkorjem. Dodaj samo toliko vode, da se sladkor zmoči. Pristavi jih k ognju; ko zavro, jih večkrat premešaj. Kuhajo naj se ¾ ure. Še vroče jih napolni v kozarce in še enkrat premešaj; ko se ohladi, jih zavzeži.

Ocvrta jaca s paradižnikovo omako za bolnike s sladkorno boleznijo. V kozico denemo malo olja, ga nekoliko segrejeemo in ubijemo vanje jajce ter opečemo po obeh straneh. Tako si pripravimo lahko več jajec. Nato naredimo paradižnikovo omako: Paradižnike prelomimo, očistimo seme in dušimo na olju; pridenemo lahko malo nastrgane peteršilove koreninice in drobno sesekljane pora. Potem vse skupaj pretlačimo in malo okisamo s kisom. Omako serviramo z ocvrtimi jajci. Ta jed je dobra tudi za diabetike (sladkorna bolezen) zato, ker jo peteršilova koreninica in por tako začinita, da jo lahko uživamo brez soli.

Telečja jetra s papriko. ½ kg telečjih jeter razreži na tanke rezine; dve drobni sesekljani čebuli polagoma duši na masti, dodaj malo žličko Kotany-paprike, stresi v to jetra in premešaj. Kuhajo naj se najprej v soku, potem malo zalij z vodo, še nekoliko pokuhaj in daj na mizo. Prej pa še osoli.

Švabska juha. Ržen kruh zrezi na kocke, jih povlalj v žvrkljanem jajcu ter ocvrni na masti. Deni ga v govejo juho in prideni še na male koščke zrezano hrenovko.

Kuhan krompir otrdi, če je postan. Ako ga pa pokriješ s prtičkom, potegne blago s paro vase, krompir pa ostane lepo suh, tople in rahel.

Zaviti bisteki. Zreži pljučno pečenko na prst debele rezine, potolci jih, da bodo tanke, nasoli, pomaži z vročim surovim maslom in posuj s sesekljano slanino, poprom, česnom in zelenim peteršiljem. Vsako rezino

zvij v klobasico in jo položi v kozo na mast in sesekljano čebulo tesno drugo poleg druge; ako treba, jih še poveži z nitjo. Ko jih pečeš, jih po potrebi nekoliko zalij s par žlicami juhe.

Ponarejena pljučna pečenka. Dobro sesekljaj ½ kg svinjskega, ½ kg govejega, ½ kg telečjega mesa; 1 kos prekajene slanine, malo čebule, peteršilja, popra, limonove lupine. 2 žemlji namoči v vodi in jih ožmi, ubij na vse to še eno jajce. Dodaj 1 zajemalko mleka ali vode, osoli in vse skupaj dobro premešaj. — Napravi iz tega obliko štruce, pomaži z mrzlo vodo, da bo štruca gladka, in specij. K temu serviraj vodene cmoke in solato.

Rozinova in medena potica. Postavi kvas iz 2 dkg droži. Dobro mešaj 20 dkg surovega masla, 8 dkg sladkornja, 2 rumenjaka, 1 celo jajce, 1 žlico ruma, malo limonove lupinice in vanilije, približno ¼ l mleka ter primerno soli. Moke vzemi 80 dkg. Ko je testo dobro utepeno (kakor pri prej omenjeni potici), naj vzhaja na toplem. Potem ga razvaljaj in namaži:

Za rozinov nadev vzemi: 15 dkg surovega masla, 20 dkg sladkornja, 4 rumenjake, limonove lupinice in vanilije; vse to dobro umešaj in prideni še sneg iz 4 beljakov ter razmaži po testu. Nato potresi še ¼ kg opranih rozin, katere pa prej namoči v rumu. Jako lepo se podajo še citronade in orančini. Vzemi jih ¼ kg, citronad pa ¼ kg.

Za medeni nadev vzemi ¼ kg medu in ½ kg orehov; v med deni malo ruma in limonove lupinice. Med moraš seveda prej segreti, namaži pa bolj hladnega.

Nekatere kuharice devajo v med par prgišč drobtin, ker pravijo, da se sam med iz potice rad izcedi.

Sirovi bisteki. Nastrgaj z nožem prav mehkega mesa od pljučne pečenke, primešaj mu soli, popra, olja in kisa ter napravi iz tega majhne hlebčke, katere potresi z drobnim zrezanim lukom in obloži s kislimi gobicami, kumaricami, sesekljanimi jajci, kaprami i. dr.

Grisovi cmoki za juho. Za 3 do 4 osebe vzameš debelo jajce, žlico masla in dobro stepeš. Ko je stepeno, da se peni, stresaj notri pšeničnega grisa ter pridno mešaj. Mešanica mora biti tako mehka, da se pri mešanju delajo in ves čas poznajo kolobarji, ki jih delaš mešaje. Za 5 oseb pa ta količina nikakor ne zadostuje. Ako hočeš prištediti jajca, posebno v zimskem času, ko so zelo draga, zmešaj med suh gris noževno konico pecivnega praška. Zdaj prilijš maslu in jajcu 2—3 žlice juhe, mleka ali vode in notri strešaj gris, pomešan s pecivnim praškom. Tako dobiš več cmokov, ki so, čeprav jih je več, vendar mehki.

Zdrobova omeleta. 10 dkg sladkorja mešaj z 7 dkg sirovega masla in 3 rumenjaki. Priideni limonovih olupkov, potem še 6 dkg finega zdroba, pičlega pol litra mleka in sneg iz treh beljakov. Speci iz zmesi eno omeleto v pečici ali več tankih na ognju. Pomazi z marmelado in dobro osladi!

V lavorjih in vedrih, kjer stoji umazana voda, se napravijo radi umazani robovi. Najhitreje jih očistimo, če jih drgnemo s cunjjo in soljo, izplahnemo z vodo in do suhega obrišemo.

Duh po petroleju, čebuli, ribah in sličnem odpravimo iz rok, če si jih umijemo v gošči od kave in izplaknemo.

Da se načeta klobasa ali salama ne posuši, jo namažemo tam, kjer je odrezana, s sirovim maslom.

Svilenih robcev ne peremo z milom nego v krompirjevi vodi. V skledo nalijemo čiste vode, nastrgamo vanjo par olupljenih krompirjev in pustimo stati 1 uro. Potem precedimo skozi sito. V vodi, ki se tako odteče, operemo svilo.

Vrvce pri čevljih se rade utrgajo. Če jih zvežeš z vozlom, jih ne moreš več pretikati skozi luknjice. Zato je bolje, da vzameš šivanko z močnim koncem in raztrga na končka lepo in trdno sešiješ. Tako vrvico boš lahko in hitro pretikal, kakor da bi bila cela.

Proti mravljam, stenicam in stonogam se dobro obnese galun. Stolci ga drobno in raztopi v vroči vodi, kolikor ga voda sprejme vase. S to raztopino namaži postelje, zibko, razpoke in sploh ondi, kjer lazi ta mrčes. Galun se dobi v lekarni in drogeriji.

Kako umivamo steklenice. Slaba navada je spravljati neumite steklenice in jih umivati šele takrat, ko je treba kaj natočiti vanje. Navadno so steklenice od paradižnika, kisa in drugih tekočin v kleti, tam plesnijo in težava je, da spraviš umazanost in duh iz njih. Tega dela se ubraniš, če omiješ vsako steklenico takoj, ko je prazna, do čistega, jo osušiš in zamaši s papirjem. Taka steklenica se samo malo oplahne pred uporabo. V slabo pomiti ste-

klenici se pokvari vse, deni vanjo olje ali mleko ali kis. Jajčja lupina je staro sredstvo za umivanje, ki je prišlo že precej iz navade, pobere pa nesnago lepo. Pesek, lug iz divjega kostanja, pepel, pivnik, milnica, žaganje, krompirjevi olupki, šotni prah in še kaj drugega pomaga, da bo steklenica lepa. Duh po petroleju vzame umivanje z vročim pepelovim lugom in izplahovanje s toplo vodo in gorčico. Maščobo pobere najbolje pivnik. Steklenice in kozarce, ki so za sadje in sadne odcedke, je treba izplakniti s par kapljic žganja, predno se vanje naliže ali naloži sadje.

Šipe se ne smejo prati na solncu, drugače postanejo motne. Jako umazane šipe zbrši najprej s časopisnim papirjem, ki naj bo malo vlažen. Potem jih še umij. Vzemimo mehko krpo in mlačno vodo, kateri prilij nekaj kapljic gorivnega špirta. Ko je steklo oprano, ga zbrši še s suho krpo, ki pa ne sme puščati vlaken po steklu.

Spravljena kožuhovina. Dostikrat se zgodi, da zapreš kožuhovino v škatljo in ko jo odpreš čez par mesecev, zleti iz škatlje oblak moljev. Je že tako, da iztakne molj vse. Kožuhi in kožuhaste jope, boe in šali se ohranijo še najbolje, če so lepo obešeni na obešalniku in pokriti z rjuho, katero prej poškropiš s kafrnim cvetom ali s trpentinom. Dlaka mora biti vedno na zunaj in se ne sme dotikati lesa. Kdor nima prostora za obešanje in spravi kožuh v škatljo, naj prekadi škatljo poprej s trpentinom in obloži s sveže tiskanim časopisom. Pri zgibanju pazi, da ne pride dlaka na dlako, med zgibe deni mehkega papirja. Zavij in pokrij s tiskanim papirjem. Nasuješ lahko tudi naftalina, popra, kaife ali česa drugega. Včasih pa je ni stvari, ki bi preprečila moljem dostop v škatljo. Bosilek, majaron, dobra misel, timijan imajo močan duh, ki ni všeč moljem; učinkujejo prav tako kakor sivka (lavendel), in obdržijo dolgo svoj duh. Tobačnik nemara ne smrdi vsem moljem, izjedli so bo, ki je bila kar pokrita s tobakom. Najbolj gotova pomoč je, da večkrat prezračiš in pregledaš. V terpentinu namočena krpa, ki jo deneš v omaro, je dober vratar.

Kožuhovino moramo čuvati tudi po zimi. Mokro iztresi in iztrkaj od notranje strani. Nikoli ne spravljaj vlažne dlake, rada se cepi potem, posebno pri barvani dlaki. Obe si jo v toplo sobo a ne blizu peči. Ako je kaj otiščanega, krtači z mehko krtačo. Sploh mora imeti krtača za kožuh dobre mehke ščetine. Potlačena dlaka se vzdigne, če držiš narobno stran nad soparo ali če jo tareš rahlo v vročimi otrobi, belo dlako pa s krompirjevo moko. Mokre klobuke in kape obesi tako, da visi oglavje navzdol, in jih izbriši z mehko svileno cunjjo.

VSEBINA 9. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: ULJANA KRAVČENKO. — (Marija Omeljčenkova)	257
GOSPA MARINA. — Nadaljevanje. — (Anka Nikoličeva)	261
STRITARJEVA PISMA LUJIZI PESJAKOVI. — Nadaljevanje. — (Obj.: dr. Avgust Pirjevec)	268
VERZI. — PESEM. — (Miran Jarc)	272
SKRIVNOST LJUBEZNI. — (Gustav Strniša)	272
ZAMERA. — Pesem. — (Li-Tai-Po — M. K.)	274
NOV NAČIN V ZDRAVLJENJU TUBERKULOZE. — (N. W. J.)	275
DOM ZA SLUŽKINJE. — (S. Karičeva)	276
ŽENA ZA IZSELJENCE. — (Vida P.)	279
VIII. KONGRES MEDNARODNE ŽENSKÉ ZVEZE NA DUNAJU. — Konec. — (Vida P.)	281
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Materinstvo. — Kuhinja. — Gospodinjstvo	284
MODNA PRILOGA. — KROJNA POLA.	

Novo opremo lista priredil akad. slikar Mirko Šubic.

„ŽENSKI SVET“

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64.—, polletna Din 32.—, četrtletna Din 16.—. Za Italijo Lir 20.—, za U. S. A. Dol. 2.—, za Argentino Pes. 4'50, za Avstrijo Sch. 10.—, ostalo inozemstvo Din 85.

Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II.

Izdajateljica in odgovorna urednica: Darinka Vdovičeva.

Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna d. d., v Ljubljani.

Odgovoren Janez Vehar.

VEZILJE — ŠIVILJE!

Ako potrebujete novih vzorcev za okras vsakovrstnega perila, naročite si knjižico »OPREMA ZA NEVESTE«, kjer dobite na petih prilogah nebroj novih vzorcev za belo in barvano vezenje ter okrog 40 krojev za vsakovrstno moderno žensko perilo.

»Oprema za neveste« stane v razprodaji Din 40.—, za naročnice »Ženskega Sveta« pa 35 Din s poštnino vred. Naroča se pri upravi »Ženskega Sveta«, Ljubljana, pošt. pred. 119. Denar se pošlje skupno z naročilom.

Blago zadnjih novosti v veliki izbiri za moške in ženske obleke, perilo in vse v manufakturno spadajoče predmete ima vedno na zalogi v veliki izbiri in po ugodnih cenah staroznana solidna tvrdka

R. MIKLAUC „Pri Škofu“
Ljubljana

Lingarjeva — Medarska ulica — Pred Škofijo.

Zunanjim naročnikom se na zahtevo pošljejo tudi vzorci v svrhu naročitve.

Uspeh se obeta!

Izmed vseh lastnosti, ki ženam pripomorejo do uspeha, je najsigurnejša — zdrava sveža polt, ki je vrhutega najlažje dosegljiva. Ako stalno uporabljate Elida Favorit Milo, boste imeli mnogo lepšo polt, kakor kedaj popreje. Elida Favorit Milo je tako nežno in čisto, skozi in skozi parfimirano, prijetno ter osvežujoče.

ELIDA *Favorit* **MILO**